

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
N O. 13199

DERTSEYLUNGEN UN

Sholem Aleichem

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ק ל י ז - ב י ב ל י א ט ע ק

שלום-עליכם

דער ציולונגען אוּן מאָנאָלָאנְג

העפטע נר. 1

פארלאָג „אונדרזער האָפֿעַנְגעַן“

עשווינע זולי 1947

שלום-עליכם

דערציזילונגגען
און מאנאלאן

פארלאן „אונדרווער האפענונג“ עשוועגען

A handwritten signature, possibly "S. N. Datta", is enclosed within an oval border. The signature is written in a cursive, fluid script.

איינ האלט:

מיסטער גראן האט א דושאָפּ	7 - 14
א מעשה מיט א גראינהָאָרֶן	15 - 24
סָאַ לִיְוָן!	25 - 34
פִּין דָעֵר רִיוּיעָרָא	35 - 42

מיסטר גרייז האט אָדוֹשָׁב

דערציאַלט פָּן אִים אלְין, אָן אַיבָּעֲרָנְגָּעָבָן
טִיט זַיִן לְשָׁן. — גַּעֲשָׂרְבָּן אָן יָאָר 1915.

— האָדוֹזָב דָּו זָוָהָן מִיסְטָר שְׁלוֹם־עֲיָבָּסָן אָיךְ וּוַיִּסְתַּחַת
אוּבָּר אֵיר קָעַנְתָּ מִידָּ?... אָיךְ קָעַר מִידָּ אָן מִיט אַיךְ שְׁטִיקָלָעָךְ
איַגְעָנָע. שְׁנִיד־שְׁבָשְׁלִישִׁית... דָּאָס הַיִּסְטָן נִיט מִיט אַיךְ. נָאָר מִיט
איַיעָר טְבִיה דָעַם מַילְכִּיקָן אָנוֹן מִיט זַיִן קָרוּב מַנְחָס־מַעַנְדָּל פָּן
יעַהְיֶפְעִין... אַהֲאָן אַיְךְ. סִיאָן אַיךְ אַינְטַעַרְעַסְאָנְטָן? אֵיר האָט זָוָהָן
אוּשָׁ אַפְנַעַשְׁטָעַלְטָן? — שְׁטִיטָה וְשָׁעַטָּקָעָ אַ וְיַילְעַטְשָׁקָעָ אַט דָּאָס
מִיט מִיר אוּפָן סִידּוֹאָק. וּוּעָלָן מִיר אַ בִּיסְלָ שְׁאַזְעָסָן פָּן דָעַם
אַמְעָרִיטְשָׁקָעָ וּוֹאָס פָּאָר אַ גַּאֲלָדָעָנָעָ מְרִינָה דָאָס אַיְץ. אָנוֹ נִיט
אוּוִי פָּן אַמְעָרִיקָעָ וּוֹי פָּן אַירָעָ בִּזְוּנָעָס וּוֹי מָעוֹן וּוּעָרָת אַוִּיסְדָּן
גַּעֲרִיסָן אַיְן עִישָּׂר אָנוֹן אַיְן כְּבוֹד. בֵּין גַּאֲטָ שִׁיקָּט צָו דָעַם רַעֲכָמָן
דוֹשָׁבָן אַיְן אָנוֹ גַּאֲטָ הַעַלְעָט אָוּ מַעַשְׁלָקָנָט זָוָהָן אַרְוִיָּ אַיְץ

דעם רעכטן דושאָב איז דאַ אַ האָפָעַנְוָנָג מע וְאֶל מִתְדַּעַר
צִיּוֹת זֶה אֲרוֹנוֹפָאֶרְבָּעַטְן, וְוּרְן גַּטְ-אָפָ אַוְיסָטוֹוָאָקָסָן אַ דּוֹשִׁיְקָאָפָ
שִׁיףָ. אַ נִיְתְּעַן שְׂטָרָאָסָם, אַדְעָר כָּאָטָש אַ הָעָרָרִי פִּישָׁעַל – מִיטָּ
איַין וְזָאָרָתָה: זַיְן אַלְרִיְיטָ... אַיךְ קָאָן אוֹיפָ זֶה נָאָךְ לְעַתְ-עַתָּה נִיטָּ
וְאָגָן, אוֹ אַיךְ בֵּין אַלְרִיְיטָ נָאָר אַ דּוֹשָׁאָב. גַּעַלְוִיבָּט דַּעַר אַוְיְבָּרָדָ
שְׁטָעָר. הָאָב אַיךְ שְׁוֹן, אָוָן דַּעַר גַּאנְצָעָר אַנְטִיקָ פָּוּנָם דָּאַיְקוֹן
דוֹשָׁאָב אַיז, וְאָסָם אַיךְ בֵּין עַם אַלְיַין דְּעַרְגָּאָנְגָּעָן. אַלְיַין מִיטָּ מִין
איַינְגָּעָנָם שְׁכָלָ... נָאָר אַיךְ זָעָ. אוֹ אַיר וּוֹילָט וּוֹיסָן אַיר גִּינְטָ
אוֹיסָ – וּוּרְ אַיז דַּעַר צָאָרְשָׁוִין, וְאָסָם רַעַדְתָּ צָו אַיךְ? אוֹ אַיךְ
וּעַל אַיךְ וְאָגָן. אוֹ דָּאָסָם רַעַדְתָּ מִיסְטָעָר גְּרִין, וּוּטָם אַיר זֶה
טְרָאָכָטָן: גְּרִין? גַּעַלְ? בְּלוֹיְ? – סָאַיז אַזְוִי גָּוָט וְוִי גְּאָרְנִישְׁטָ... דָּאַ
היַים אַיךְ גְּרִין. דָּאָרָט הָאָב אַיךְ גַּעַהְיִיסָן גְּרִינְבָּרָגָן. פְּין זָוָאנְעָן?
פְּון אַדְעָסָ? – פְּון אַדְעָסָ... פְּון יְעַהְפָּעָן? – פְּון יְעַהְפָּעָן... פְּון
כְּתְרִילְעֻוּקָעָ פְּון טְעַפְּלִיקָ, שְׁפָאַלְעָ. אַוְמָאן. בָּאַרְדִּיטְשָׁעָוּ –
בְּקִיצָּרוֹ, פְּון עַנְעַן מִקְוָמוֹת... אָוָן גַּעַהְאָנְדָלָטָה הָאָטָם מַעַן. וְוִי אַלְעָ
יַידָּן הָאָנְדָלָעָן, גַּעַדְרִיאִיטָ גַּעַמְעַקְלָעָרטָ. בֵּין סָאַיז גַּעַקְוָטָעָן דָּאָסָם
גַּטְעָ שְׂטִיקָל צִיּוֹת אָוָן מַעַן אַיז אֲרוֹנוֹגָעָטְרִיבָן גַּעַוְאָרָן אָוָן מַעַן
אַיז מְנוּלָגָל גַּעַוְאָרָן אַהֲרָצָוֹן, אַיז קָאָלִימְבָּסָעָם מְרִינָה. אָוָן מַעַן
הָאָטָם אַזְוִי לְאָנָגָן גַּעַנְעָסָן. בֵּין מַעַן הָאָטָם אַוְיְפָנְגָעָסָן פְּון זֶה דָּאָסָם
לְעַצְטָעָ שְׂטִיקָל הָעַמְדָה. הָאָטָם מַעַן אַגְּנָעָהְיוֹבָן. פָּאַרְשְׁוֹוֹאַרְצָטָ-וּוּרְן
נָאָר אַזְוִי אַיְן אַנְדָעָר אַוְיְפָן אָוָן מַעַן הָאָטָם גַּעַטָּאָן כָּל עַבְודָתָה
פְּרָךְ – סָאַיז נִישְׁטָ גַּעַעַנְגָּאָנְגָּעָן! בֵּין סָאַיז גַּעַקְוָטָעָן רָאַשְׁ-חַוְדָש

אלול, און איך האָב דערזען און די פִּיְפַּעַרְסַׁס. ווי מע אַדְוּעָרְטִיזֶיט
חונִים. שולָׁן, מַנִּינִים. אֵין די סְמָאָרָס. האָב איך דערזען, שטעלט
מען אַרוֹיסְטְּרָוִים. מְחוֹזָרוּם. שׁוֹפְּרוֹת. טְלִוִּיתִים אָן דָּעַר עֲלֵם,
הָאָב איך דערזען. הַוִּיבְּטַּאָן צְוַשְׁמִיְכְּלָעַן זַיְקַ צָוְם רְבוּנוֹ-שְׁלָלַ
עוֹלָם חַנְפָּה-גַּעַן נָאָט צָוְלִיבַּ בְּזַעַם - הָאָב איך מִיד מִיְשָׁבְגַּעַד
וועָן אָון זַעַג צָוְקַ אַלְיִינְ: "מִסְטָעַרְגְּרִין! בֵּין וָוָאנָעַ וָוָעָסְטָוְזִין
אַ נְרִינְגְּרָעַ? טַו אַוְיךְ אַ לְעַק פּוֹנָם רַאַשְׁ-חַדּוֹשְׁ אַלְול אָן פְּזַן די¹
עַשְׂרֵת יְמִידְתְּשִׁיבָה!" ... נָאָר ס אַיז גַּרְיְינְגַּ צָוְזַעְגַּן טַאָן אַ לְעַק אָן
סְעַעַקְטַּ זַיְקַ... צָוְזַעְגַּן קָאָן אַיךְ מִיד נְעַמְעַן? זַיְקַ שְׁטָעַלְן פָּאָר
אַ חַזְקַן - בְּזַן אַיךְ קִיְּנְמָאָל נִיט גַּעַוּעַ קִיְּן שְׁוֹסְטָעַר... פָּאָר
אַ שְׁוֹחַטְקַן - מִיְּן טָאָטָע אַיז קִיְּנְמָאָל נִיט גַּעַוּעַ קִיְּן בְּעַלְלַ
עַלְלָה... קִיְּן רַעֲוּרַעַנְד וּוֹעַל אַיךְ דָּאָךְ אָוֹרָאַי נִיט זַיְקַ וּוּאָרוּם אַיךְ
קָעַן עַבְרִי אָון פָּאָרְשְׁטִי פִּירְוִשְׁ-הַמְּלוֹת... סִידְרַן אַ בּוֹטְשָׁעַר אַוְיכַּ
סְטְּרִיקְטְּלִי כְּשָׂרַע - הָאָב אַיךְ אֵין דָּעַר הַיּוֹם נִישְׁתַּחַווּ
מִיט גַּנְבָּה שַׁעַפְעַרְדָּ. פָּאָרְטִיפְטַן. ווי אַיְיָרְטְּבִיהְ וְאַגְּטַן אֵין די
דָּאָקְיָעַ מְחַשְּׁבָות אָן גַּעַדְאַנְקָעַן. בֵּין אַד אַרְיִין אֵין אַ מְקוּם
קְדוּשָׁ... רַאַשְׁ-חַדּוֹשְׁ אַלְול דָּעַר עֲלֹם דָּאוֹנָטָמָע וְאַנְטָם "לְדוֹד
אוֹרוֹ" ... מַעַ הָאָט אַפְּנַעַדְאַוּנָטָ רַוְּפַט זַיְקַ נְאַיְינְגְּרָעַ: "אָון וּוֹעַר
וּוֹעַט אָוְנְרוֹ גַּעַבְן אַ בְּלָאָזְוֹ?" רַוְּפַט זַיְקַ מִיךְ אָאָ "אַ בְּלָאָזְוֹ? קָאָזְטַ
מִיךְ" ... וְיַעַט אִיר פְּרַעַן. ווי קָוָטָמָצָו מִיר אַ בְּלָאָזְוֹ? אֵין די
מַעַשָּׁה אָוֹוִי. קִיְּן בְּעַלְתִּוקְעַ בֵּין אַיךְ אֵין דָּעַר הַיּוֹם טָאָקָעַ נִיט
גַּעַיוֹעַן. מִיְּן טָאָטַן. אַוְיךְ נִיטַן. מִיְּן אַטְנָס טָאָקָעַ אַוְיךְ נִיטַן. נָאָר

יונגעלאך שקצ'ים. או סיאו נעקומען ראש-חודש אלול און מע
 האט דערטאפט א שופר. האט מען מעשה ספֿאָרט געבלאון און
 געבלאון אזי לאנג. בווע דער שמש האט אונדו אַפְּנוּגָאנְסָן מיט
 וואסער און אַרְוִיסְגָּעַטְרִיבָּן פִּין שול. – בעניר. איך קען די
 מלאכה. און ווי זאנט איר: או מע שמועסט ז ער יכולט אייז
 דאך ניט שייך... וואס טוינ איז. איך האב געגעבע א נעם דעם
 שופר. אין האנט און האב זי געגעבן א בלאן „תקיעה-שברים-
 תרעהה“. או אַוִּיסְגָּעַלְאָזֶט האב איך זי מיט א „תקיעה גולדלה“
 بلا גוזמא פון דאנען בי ריקילן-ברידוש! דערהערט און בלאן
 רופע זי זיך א צי מיר: „פָּוּן זָוְנָעָן אֵין אַיְנָנָעָן-מָא?“ אַג אַיך:
 „וואס אֵין דַּי נַקָּדָמִינָה?“ זאנן זייז „טָאָמָעָר וּוְאָלָט אַיר זַיך
 באַשְׁטָעָלָט בַּי אָונְדוֹ פָּאֵד אַבלְאָוָעָר אַוְיף יִתְּמָם נוֹאָסָן אָונְדוֹ
 דַּוְרָע בְּעַלְתּוֹקָע אֵין גַּעַשְׁטָאָרְבָּן“. אַיך זאָ קָאָנָעָן זָאָג אַיך
 מאָכוֹן דערפּוֹן אַ לעַפְּן. אֵין מהכְּתִיתִי... „מאָכוֹן אַ לעַפְּן פָּוּן
 בלְאָזֶן אלְיַוּן. זָאָג זַיְיָן אַז שׂוּעָרְלָעָך. סִידָן אַיר ז לְטָ דַּעֲרוֹן
 נָאָך עַפְּעָס טָוּן... „דְּהִי-נָי. זָאָג אַיך וְיָאָס אַיך זָאָל אַיך טָוּן?
 זַיְיָן דַּעֲרוֹן אַ דְּרִיְיוּעָר? אַגְּעָן אַטְּשָׁמָע אַדְּרָע אַכְּטִירְצָקָל גַּעַרְבִּי...
 זָאָג זַיְיָן וּוּיְבָאָלָר אַיר זָעָנָט אַבלְאָוָעָר אַבעָלְתּוֹקָע הַסְּטָה
 עַם. קָאֵי מָעַן, פָּוּן אַיך אַזְעָלְכָע נַרְאָבָע אַרְבָּעָץ נִטְפָּא ז גַּגְעָן.
 דָּאָס אַיְנְצִיקָע. זָאָג זַיְיָן וְיָאָס מִיר קָאָנָע אַיך גַּעַב אֵין נָאָס
 אַטְּשָׁעָגָם. אַיר זָאָלָט קָאָנָע זָאָג זַיְיָן. בלְאָזֶן נָאָך אַין אַשְ׀יָל...
 אֵין דָאָס טִי אַרְיָין אֵין נָאָס אַרְיָז אֵין אַיך טְרָאָכָט מִיר; אַיך

האָב אַטְשָׁעַנְס צַו בְּלָאָזֶן נָאָר יִן אַשְׁוֹל קָאָז יַד דָּאָךְ הָאָבָּן
אַ בְּשׁ נֵס צַו בְּלָאָזֶן נָאָר אַיְן צֻוַּי שְׁוָלוֹן, אַוְן פָּאָר וּזְאָם נֵיט אַיְן
דרְּרֵי שְׁוָלוֹן?... אַוְן אַיךְ בֵּין אֲוֹזָעָק הָאַנְטָמָאָן פָּוּ אַיְין שְׂזַל אַיְן
דָּעַר אַנְדָּע עָר. פָּוּ אַיְין מַנְּן אַיְן מַנְּרָעָרָן, אָוּטָעָטִים גַּעַמְאָכָט
פְּרָאָבָעָס. באַ וַיּוֹן מַיִּין קוֹנֶסֶת אַיְן תְּקִיעָה-שְׁבָרִים-הָרוּעה גַּעַהָאָט
: עַמְּ גַּעַסְטָן סְוקָנָעָס. זְאָרוּם אַיךְ אֹז אַיךְ בְּלָאָזֶן לוֹפְּטָטָעָן
זְיךָ צְנוּנָעָף פָּוּ אַלְעָ שְׁוָלוֹן, מִיךְ הָאָבָּן גַּעַהָעָרָט בְּלָאָזֶן דּוֹשָׁאָדוֹשָׁעָם,
קָאנְגָּרָעָסְמָעָנָס אָסְעָמְבָּלִימָעָנָס, אַוְן אַלְעָ הָאָבָּי גַּעַזְאָנָטָס; וּזְאָנָט
דְּרָרְפּוֹלִי אַיר קָאָנָט פָּאָרְשָׁטְיַין. אֹז דָּעַמְּ עַרְשָׁטָן יַאֲרָהָאָב אַיךְ
גַּעַהָאָט נָאָר אַיְין שְׂזַל מִיטָּ צֻוַּי מַנְּנָיָס. דָּאָס צְזִוְיְינָעָץ יַאֲר –
דרְּרֵי שְׂזַל מִיטָּ פְּנִיפְּ מַנְּנָיָס. הַיְנִיטְיקָס יַאֲר שְׁנִי יְדָט זְיךָ מַרְּ אֹז
דָּעַר אַוְיְבָעָרְשָׁטָעָר וּזְעָט וּזְעָלָן בֵּין אַדְאָזָעָן מַנְּנָיָס אַוְן אַיךְ
וּזְעָל קָאנָעָן מַאְכָן אַשְׁעָנָעָ פָּאָר מַאְעָר. אַיְן וַיּוֹן קָאָז אַיְן
מַעְונָטָש אַטְעָנָדָע צַו אַזְוִי פִּילְ בְּזְנָכְיַי – דָּאָס זְאָלָט אַיר נִיט
פְּרָעָג; סְאָז אַמְּעָרְיקָע. אַוְן אַזְנָ דָּעַמְּ לְאַנְדָּהָעָלָפְּטָט מַע זְיךָ
שְׂוִין אַוְיס. אַיְן אַיְין אַרְטָט אַז בֵּין מִיר דִי תְּקִיעָות פְּרִיעָר. אַיְן
אַנְדָּרָעָן אַרְטָט אַבְּיסָה שְׁפְּגָטָעָר. אַיְן מִרְטָטָן נָאָר שְׁפְּגָעָר.
אַיךְ טְרֵי מַיִּין בְּעָסָט אוּ דָּאָס פִּיבְּלָקָום זְאָל זְיַין סְאָטִיסְפִּיטָּט
בִּיקָּאָז אוּ טְאָמָעָר זְאָז אַדְרָעָן דִי צִיְּטָה. פָּאָרְלִידָר אַיךְ דָּאָר
מַיִּין דּוֹשָׁאָפְּ מִיטָּ מִין רַעֲפּוֹתִישָׁאָן, אַיר וּזְינָדָעָרָט זְיךָ מִיס עָר
שְׁלָוָם-עַלְיכָם וּזְאָם אַיךְ יוֹ מַעְרָ אַיְנְגָלְשָׁע וּזְעָטָעָר וַיּוֹ יַדְיַיְךָ
שְׁעַי – דָּאָס אַיז אַיְבָעָר דִי קִינְדָּרָעָר. וַיּוֹ זְיַינָעָן שְׁוִין בֵּין מִרְ

אתה ע אמעריקאנער און וו לֵי שיין גט רעדן קיין וואַיט יידישן
איך זאלט אָנקיקן מײַנע באָס וועט איך אין לאָפֿע נישט
זאגן או דאס זײַנען יידישע קינדער. און מיד אליאן אויך ניט
וועט באָגעגעגען נאָך יִנְּים נוראים. וועט איך מיד אַיך ניט
דע קענען. ביַי טַר. או עַס קִימְפַּאָּ קָוָרְצָע צִיט פָּאָרָאַשְׁ
הָדָשָׁ אַלְכָּ, ווֹאָרָף אַיך אַרְאָפּ יִנְּ סָוָם פָּאָרְלָאָזָן מַויָּ אַ בָּאָרָד,
בָּאָקָום אַ “היַמִּישׁ” אַוְיסָזָען. אָנוּ ווּי נאָר עַס גַּיְעַן אָוּוּקָע דיַי
יִמְּבָּסָ נוֹרָאִים, נָעַם אַיך אַשְׁיוּוּ טַיָּ אַ מִּן הָעַט אָנוּ ווּעַר מִיר
צָרִיק אַ דִּוְשָׁעַנְטָעַלְמָעַן - ווֹאָס טָוָט מָעוֹן נִיט אַיִּן אָמֻרִיקָע
צָוִילְבָּ בִּזְנָעָס... אַיך וּ אַיִּן אַיך. מִיסְתָּעָר. איך האָט חַשְׁקָה מֶלֶךְ
צַי באַשְׁרַיְבָּן אַיִּן פִּיְּפָרָה. איך האָט שְׂוִין אַרוֹיסְגַּעַנוּמָעַן. דָּס
בִּיבָּלָע אַילָו. נַעֲוָעַ מִין גַּעֲוָונְטָעַרְהַיִּיטָן אַיכָּ לְאַיך נאָך
זאגן אַ דָּאנָק. ווֹאָרָום פָּאָרָמָר וועט דָּס זַיְן אַיִּין אַדוּוּרְטִיזָּמָּן
מענטָס... פָּאָרְקָעָרטָם אַיכָּ לְאַיך נאָך בְּעַטָּן איך זָלָט אַרוֹיסָּ
שְׁטָעָלָן טַיְן אַדְרָעָסָה: מִיסְטָעָר גְּרִין. טַשְׁעָרָרִי
סְבָּרִיטָן נַיְן יָאָרָק סִיטָּי. פְּלִיעָו... אַיך האָפּ. מִירָן
זַיְן נאָך אַמְּאָל באָגעגעגען אַפְּטָאוּן. דָּעַרְוָוִיל זַיְם מִיר גָּוֹד בָּאַיִּן

א מעשה מיט א גריינהארט

מיסטר בראבאן, ביונען - בראקרו,
דערציילט, ווי אווי ער האט אונגעלארנט
א גריינהארט, וואס האט געהיראט צוליב
ביונען. איגאלדערציילט מיט זיין לשון.
גאנץ דיבן איין יאנר 1916

— איר זאגט: אמעריקע איז א לאנד פון ביונען — נועווערט
מיינד. עס דארפ אווי צו זיין. נאָר אַפְּטַעַרְאֵל גִּינִּין הַיּוֹרָאָטָן אָוּן
פארקייפן זיך צוליב ביונען — דאס איז שוין. עקסקייזו מי.
א חורייע. איך פֿרְעִידְגִּינְגּ נִיט קִיּוֹן מַאֲרָאֵל. נאָר איך זיך איך.
ס אַפְּאָקְטָן, אָוּ נִיעָן אָוּ נִיעָנְצִיקּ פֿרְאַצְעָנְטּ גְּרִינְהָאָרְטּ הַיּוֹרָאָטָן
בַּיְּ אָוְנְדוֹזּ צוֹגְיבּ ביונען — פֿאַרְדְּרִיסְטּ דָּאָס מִיךְ אָוּ אַךְ
דֻּרְטַאְפּ אָוּ גְּרִינְהָאָרְטּ. וּוּעַט ער שוין פֿוֹן מִיר טְרוֹקְן נִיט אָרוֹיסּ.
לוּוּ אַיטּ טּוּ מי. וּוּעַט אַיך אַיך דֻּרְצְיַילְן אַשְׁיַּינְסּוּ
זִין אַיך מִיר אַיְנְמָאֵל אַין מִין אַפְּסִים אָוּ מִילְּ דִי פֶּאָסְטּ
קוּמֶט אַרְיָין צּ מִיר אַ גְּרִינְהָאָרְטּ. נַאֲךְ גְּנָאָר אַ בָּאָן, אָוּ מִיט אַיִם
אַ וּוּיְבַעַלְעַ — וְוָאָס זָאֵל אַיך אַיך זָאָנוּ? — בְּלָוּט אָוּ מִילְּ.

שין ווי דער טאג און פריש ווי אן עפעלע. נאָרדוֹאָס פֿונְס
בוים. אַריינְגּוּקּוּמָעָן רופט ער זיך אָן צו מיר: „הָאָנוּ דָו יְוִי דָו
זַיְשׁ אַיר דָאָס מִיסְטוּר בָּאָרָאָבָן דָעַר בְּיוֹנָעָס־בְּרָאָקָעָר?“ „סִידָאָנוּ
וּאָס ט אַיר זָאָנָן גּוֹטָס?“ עֲפַנְתָּ ער מִיר אוֹיפּ זַיְינְ הָאָרֶן אָנוּ
דָעָצְיַילָט מִיר אָ גָאנְצָע גַעַשְׁכְּטָע סָאָעָנְדָסָא אָוֹוי ווי ער אָז
אָבָאָי עֲרַשְׂתָּ צָעָן יָאָר אַיְן לְאָנְדָא אָ נִי־פְּעַנְטָס־מִיקָעָר בֵּי
טְרִירָה. אָנוּ אַיְן אִים הָאָט זַיךְ פָּאָרְלִיבָט אָט דָאָס וּוּיְבָעָלָע גַעַד
וּוּעָן אָמִידָל אָן אַרְבָּעָמָרָן. וּאָס פָּאָרְמָאָגָט טְוִיזָנָט דָאָלָאָר אַיְן
קָעָשׁ. הָאָט ער מִיט אַיר חַתּוֹנָה גַעַהָאָט אָנוּ זָכְטָא אָ בְּיוֹנָעָט. זַיְיָ
זָאָלָן קָאָנְעָן מָאָבָן אָ לְעָבָן אָנוּ פָּאָרְשָׁפָאָרָן אַרְבָּעָטָן אַיְן שָׁאָפּ
וּוּאָרוּס ער הָאָט נִיט פָּאָר אַיְיךְ גַעַדָּאָכָט. אָ רֻעָמָאָטָזָן בֵּי אִים
בְּלִיּוֹבּ עַס אָנוּ אָוֹוי וּוּיְטָעָר. קוֹק אַיְיךְ אוֹיפּּוֹן וּוּיְבָעָלָע אָנוּ זָאָגּ
צּוּ אִים: „אַיְן וּאָס פָּאָר אָ בְּיוֹנָעָט וּוּאָלָט אַיר גַעַנְאָנְגָעָן?“
עַנְטָפָעָרָט ער מִיר: „ער וּוּאָלָט גַעַעְעָנָט אָ סְטִיעִישָׁאָנָעָרִי“. אַיְן
ער גִּישׁ מִיר צוּ פָּאָרְשָׁטִיּוֹן אוּ אַיְן אָ סְטִיעִישָׁאָנָעָרִי וּוּאָלָט „זַיְיָ“
אִים אַיְיךְ גַעַקָּאָגָט קּוּמָעָן צוּ הַוְּלָףּ. אַיר פָּאָרְשָׁטִיּוֹת אָ גַרְינְהָאָרָן?
נִיט גַעַנְגָגּ ער הָאָט דָעַרטָאָפּט אָ פְּרִי. אָן אַחֲרוֹנָל אוֹיפּּ צוּ
מָאָבָן שָׁהָחִינָנוּ. אָנוּ נִיט גַעַנְגָגּ זַיְבָעָנָגָט אִים טְוִיזָנָט דָאָלָאָר
איַן קָעָשׁ. איַן ער נָאָךְ אָ בְּעָלָן. זַיְיָ זָאָל אִים אַרְבָּעָטָן אָנוּ ער
וּוּטָזָד זַיְצָן מִיט זַיְנָעָ חֲבָרִים. שְׁפִילָן אַיְן פִּינְאָקָל אָנוּ אָוֹוי
וּוּיְטָעָר - אַיְזָקָעָנוּ מִיְּנָעָ לִיְּטָאָ טְרָאָכָט אַיְיךְ מִיר: אָ מְכָה וּוּסְטָוּ
בֵּי מִר הָאָבָן אָ סְטִיעִישָׁאָנָעָרִי אַיְיךְ קָאָן בָּאָשְׁטִיּוֹן. דָו זָאָלָט

בי מיר לינ. ווי א הינט אין א לאנדרי. וועסט בײַ מיר ווערט
 א לאנדראימען! וואס איז מיר עפֿעס איינגעפָאלן א לאנדרי? וויל
 איך האב גראָר געהאט אויף דער האנט א לאנדרי צו שאָקוּפָן.
 און איך רוף מיך אָן צו מײַן גִּינְהָאָרָן: „צֹ וְוָאָס טוֹג דֵּיר. זָאנָ
 איך. זֶיך באָדערן מיט א סְטִיְישָׁאָנְגָּעָרִידְסְּטָאָר אַכְּצָן שְׂטוֹנְדָן אַין
 מעתְּלָעָת. אַרוֹיסְקָוָן טָאָמָעָר וּוּטָר דּוֹרְכְּלִוָּפָן אַסְקוֹלְ-בָּאִי אַין
 האָפָן קענְדָרִי פָּאָר אַפְּעָנִי אַון אוֹוִי וּוּיְיטָעָרִי אַמָּעָר, לִיוּ אַיטָּמוּ
 מי – אַיבָּל דֵּיר גַּעֲבָן אַשְׁעָנָעָר בְּזִוְנָעָס אַ לאָנְדָרִי אַין דֵּי
 ברָאָנְקָס וּוּסְטָוָר אַרְבָּעָטָן רָעָנָעָלָע שְׂטוֹנְדָן אַין לעָבָן ווי אַקִּיסְרָוִי
 אַון איך נָעָם אַפְּעָנְסָל אָן טָו אַרְכְּנָדָאוִיס אַיְ נָאָךְ אַלְעָ
 עַקְסְּפָעָנָסָע – רָעָנָט אַון שְׁוִירָטָאִירָעָנָע אַון פָּעָמְלִיאִירָעָנָע
 אַון דּוּלְיְוּעָרִידְבָּאִי אַון לאָנְדָרִידְ-בֵּיל אַון אוֹוִי וּוּיְיטָעָר. בְּלִיבְטָ
 אַים אַיבָּעָר רִיְנָע עַטְלָעָכָע אַון דְּרִיסְיָק דְּאָלָאָר אַוְאָךְ – דָּאָרָפָ
 מָעָן בעָסָעָר? „וְוָאָס וּוּטָר דָּאָס קָאָסְטָן?“ זָאנָ איך: „טְוִיזָּנָט דָּאָרָ
 לְעָרָ אַיז דָּאָס אַ בָּאוּנִיָּן. נָאָר לִיוּ אַיטָּמוּ מי – אַיבָּל עַסְ
 אַיז מָאָכָן פָּאָר אַכְּטָה הַונְדָעָרָטָה. אַירִיט זָאנָ איך. דָּאָרָפָן נָאָר
 אַפְּצָאָלָן דֵּי פָּאָר דָּאָלָעָר. פָּאָרָבִּינְדָן דֵּי אוֹיְגָן. גַּעַמְעָן דֵּי שְׁלִיסָל –
 אַון אוֹר זָעָנָט אַלְרִיָּט. דּוּרְוּוִיל. זָאנָ איך. גַּיְתָה גַּעַזְוָנָט אַון קוּמָט
 צוּ מִיר אַין דְּרִיְיָ טָעָג אַרוּם. ווּיְלָ אַיצְטָהָאָב אַיךְ קִיְּנָ צִיְּתָ
 נִיט – אַון נְוָדְ-בָּאִי!“

אַון אלְיַיְזָן בֵּין איך אַוּעָק צֹ מֵיַן לאָנְדָרִימָעָן אַון גִּיב אַים
 אַים אָפְּ מְזֻלְּ-טָבוֹב: נָאָט הָאָט מִרְ צְוּנָעָשִׁיקָט אַ הָעָט, אַ גִּינְ-

האָרֶן. אָון אוֹ ערְהַאָט אִוּצָט אַפְשָׁעָנְתָה אָוִיב ערְהַאָזָן אַמְעַנְטָש
 פְּטוּר צָו וּוּעָרֵן פָּונְדָעָר לְאַנְדְּרוּיָן גְּלִיכְיָן גְּלָלָט. זָאָל ערְהַוִּיסְן
 וּוּאָס ערְהַאָט צָו טָאָן. אָון אָזְוִי וּוּיְטָעָר... הַאָט דָעָר גְּנָבְּ פָּאָרָּ
 שְׂטָאָנָעָן וּוּאָס אַיךְ מִין. אָון זָאָגָט צָו מִירָן „בְּרָעָנְנָת אִים נָאָר,
 דָעַם הַעֲכָט, וּוּעַט שְׂזָוָן זִין אַלְרִיְּט“... אַיךְ דָרְיָי טָעַג אָרוּם – מִין
 גְּרִינְהָאָרָן אַיךְ דָאָ. גְּנָבְרָאָכְט אַדְעָפָאָוִיט. אַוּוּקְגַּעַשְׁטָעַלְט זִיךְ
 מִיטְן וּוּיְבָעַלְעָ אַוִיפְן אַוְאָךְ טְרִיעָיָן וּוּדְעָרְ שְׂטִיגְגָּר אַיךְ. אָון
 מִין לְאַנְדְּרוּיְמָעָן הַאָט שְׂזָוָן מִסְתְּמָא גְּגָזָעָן אוֹ דִי וּוּאָךְ פָּונְטְרִיעָיָן
 זָאָל זִין אַלְרִיְּט אָון נָאָךְ מִיטְן אַשְׁמִיצָל אַוִיפְן יְעָנְעָר וּוּיטְאַלְרִיְּט –
 אָון מִעְן הַאָט גְּנָבְעַטְלָט דִי בִּזְוּנָעָם. דָעָר גְּרִינְהָאָרָן הַאָט
 אַפְגָּנְצִיְּלָט דִי פָאָר דָאָלָעָר. דָעָר לְאַנְדְּרוּיְמָעָן הַאָט אִים אַיְבָּעָרָד
 גְּנָעָבָן דִי בִּיכָּעָר מִיטְן דִי שְׁלִיסָל. אַיךְ חָאָב אַפְגָּנְעָנוּמוּמָעָן מִין
 רְחִישָׁשׁ דָוָאָ פָונְ בִּידָעְ צְדָרִים. אָון אָזְוִי וּוּיְטָעָר – מִיכְטָעָר בָּאָרָן
 רָאָבָאָן בִּזְוּנָעָס בְּרוּאָקָעָר וּוּיְכָט וּוּאָס ערְהַאָט צָו טָאָן – אָון.
 וּוּ זָאָגָט אִיר. בִּינְמָא לֹא קָאָמְעָדִיאָ. אַיְאָ אָזְוִי זָאָגָט אִיר. בִּי
 מִירָן הַוִּיפְטָזְזָה זִיךְ דִי קָאָמְעָדִיאָ עֲרַשְׁתָּאָן. וּוּאָרוּם אוֹ סָאָזָן אַלְסָזָן
 דִּינְגָן שְׂזָוָן גְּגָזָעָן פָּאָרְטִיקָעָר אָרוּם אָון אָרוּם הַאָט זִיךְ עֲרַשְׁתָּאָן
 בְּרָעָנְט אַוִיפְן מִירָן אַפְיָעָר אַוִיפְן דָעַם גְּרִינְהָאָרָן. פָּאָרוּאָס קִימָט
 אִים. דָעַם מִמּוֹרָן אָון אַפְגָּנְצִיְּלָט אַיְיעָלָעָ גְּלִיכְיָן אַין מַוְיל אַרְיָין.
 אָס וּוּיְבָעַלְעָ. מְזִוְונָט דָאָלָאָר אַין קָעָשָׂ אָון אַפְאָרְטִיקָעָ בִּזְוּנָעָס
 אָן קָאָפְאָוִוִּיבִּיקְיָן. מַעְדָאָרְפָּה בִּי אִים. דִי לְאַנְדְּרוּיָן אַפְהָאָנְדָלָעָן פָּאָר
 הַאָלָב גְּלָלָט אָון אַוּוּקְגַּעַבָּן וּזְרִיקָן צָוָם פְּרִיעָרְדִּיקָן לְאַנְדְּרוּיְמָעָן.

וּ אֲזַיְּ דָעֵרֶיךְ בֵּין אֵיךְ דָאֵךְ מִיכְטָעֵר בָּאֲרָבָאֵי בִּינֻעַס-בְּרָאֵךְ
קָעֵר. בֵּין מִיד אֵיזְ נִישְׁמָאֵךְ אֵיךְ וְאֵיךְ אֵיזְ נִיטְ קָאָנְעָן
זְוֹרְכְּפִירְנוּ בֵּין אֵיךְ אָזְעָק אַקוּרָאֵט קָעָגֵן דָעֵר לְאַנְדָרִי אַוְיָעֵן
קָאָרְגְּנָאֵר פָּונְ דָעֵר צְוֹיְוִיטָעֵר סְפִּירָה אֵין הָאָב אַפְּגָנְעָרוֹנְגָּעָן בְּ יִם
אַיְדָוּשָׁעָנְטָן אַרְמָקָעָן אַרְיָינְגָּעָפְּדָלָט אִים אַצְּעַזְּדָאָלָאָרְ-בַּיל
אֵן אַזְּבָנָאֵב אָונְ חָאָב אַזְּבָנָהָאָגָּנָגָעָן אַסְּיָן אַיְוָף דָעֵר וּוּינְדָעֵן
„אַט דָא עַפְעָנְט זִיךְ אַלְאַנְדָרִי.“

אַזְּדָאֵי נִיטְ אָזְעָק קִיְּזָן טָאגְ צִיְּתָן – מִין גְּרִינְהָאָרָן
אֵיזְ דָא מִיטְ אַצְּזִיעָשָׁעָן קָאָפְּ: סְפִּיטָשָׁן עָר אֵיזְ אַגְּקָוְילְעָטָעָרָן
„זְוָאָט אֵיזְ דִי טְרָאָבָעָלִי“. דָעָרְצִילְט עָר מִירְ פָּונְ אַומְגָלִיק. עַפְעָם
אַ שְׂוֹאָרִין יָאָרְ הָאָט אַפְּגָנְעָרוֹנְגָּעָן אַקוּרָאֵט אַקְעָגָן אִים אַסְּטָאָר
אָונְ עַפְעָנְט אַלְאַנְדָרִי „זְוָאָט וְשָׁעָ וְיִלְסָטָי גְּרִינְהָאָרָן“ וּוְילְ עָר.
אֵיךְ זָאָל אִים גַּעֲפִינְגָּעָן אַקְוָנָה אַיְוָף דָעֵר לְאַנְדָרִי. וּוּטְ עָר מִיךְ
בָּאַדְאָנְקָעָן אַזְּפָן שְׁעָנָסָטָן אַרטָּ אָונְ וּוּטְ אַיְבָּקָן גָּאָט בָּעָטָן פָּאָר
מִירְ אָונְ אַזְּוִי וּוּיְטָעָר. בָּאָרְוִינְג אֵיךְ אִים אָונְ זָאָגְ אִים. אָוְ נִיטְ
אַזְּוִי גְּרִינְג גַּעֲפִינְטָמָעָן אַקְוָנָה. נָאָרְ עָר זָאָל זִיךְ פָּאַלְאָזָן אַזְּוָאָף
מִירְ אַיבְּכָ טְרִיאָעָן מִין בָּעָכָט. דָעָרְזָוְילְ זָאָל עָר נִינְ אַהֲיָם אָונְ
קָוְמָעָן אֵין דָרְיָי טָעָן אַרְוָם מִחְמָת אֵיךְ בֵּין פָּאָרְוָאָרְפָּן מִיטְ בִּזְזָעָן
נָעָם אָונְ אַזְּוִי וּוּיְטָעָר – אָונְ גָּוָר בָּאָיִן

אָונְ אַלְיָין הָאָב אֵיךְ גַּעֲשִׁיקָטְ וּוּפָן מִין אַלְטָן לְאַנְדָרִי מִעָן
אָונְ דָעָרְצִילְ אִים סָא עָנְדָכָן: אַצְּינָרְ הָאָסָטָן אַטְשָׁעָנְסָ אָזְעָקָעָן
צָוְקָנְהָאָזָן צְוְרִיק בְּ יִם גְּרִינְהָאָרָן דִּין לְאַנְדָרִי פָּאָרְ הָאָלָב גַּעַלְטָן

וְאַז עֲרָה: „וַיְיָ אֹוִי וּוְעַט אֵיר עַס מַאֲבָנִי“ זֶן אַיךְ: „וְוָאַס נִוְיט ס
אַיךְ אַזְגַּל לְיוֹ אִיט טַו מַי – דַּעֲרוֹף בֵּין אַיךְ דַּאַז עַפְעַם מִיסְתְּבָעַ
בָּאַרְאָפָּאָן בִּזְנוּכָּבְּ-בָּרָאָקָעָרְ.“ זֶןְטַעַת עֲרָה: „אַלְרִיְּטַ“, זֶן אַיךְ: „וְוָעַל
אַיךְ הָאָבָּן דַּעַי פָּאָר מִין קָאָמִישָׁןִי“ זֶןְטַעַת עֲרָה: „אַלְרִיְּטַ“, זֶן אַיךְ:
„אַיךְ סְוּ הָאָבָּן דַּעֲרָבָּאָר אַ הַנְּדָעָטָטָרְ.“ זֶןְטַעַת עֲרָה: „אַלְרִיְּטַ“,
אַזְגַּל וּוְיִטְעַרְ. דַּעֲרוֹוְיל וּוְיִנְעַן אַבְּעָרְגָּעָלָאָבָּן דַּי דַּרְיַי טַעַן –
מִין גְּרִינְהָאָרְן אַז דַּאַז מִיטַּן וּוְיִבְּעַלְעַ. דַּאַס וּוְיִבְּעַלְעַ הָאָט זֶיךְ
אַ בִּיסְל אַיְסְלָעְבָּלִיכְטַ. נָאָר זַי אַזְגַּל אַלְגַּן שִׁין וְיַי דַּי זַוְן.
„וְוָאַס הָעָרָט זֶיךְ?“ „וְוָאַס וְאַל זַי הָעָרָן.“ זֶן אַיךְ אֵיר דָאָרְבָּט
זֶן אַיךְ. דָאָנְקָעַן גַּאַט אַיךְ הָאָבָּן קְוִים קְוִים גַּעֲפָנוּן אַ בְּעַלְן
אוֹיף אֵיר לְאַנְדָּרִי. נָאָר וְוָאַס דַּעַןְ אִירְטַ מְוֹן זֶן אַיךְ פָּאָרְ
לִרְן גַּעַלְטַ. „וְיִפְּלִילְ?“ „פְּרָעָנְטַ נִיט זֶן אַיךְ וּוְיִפְּלִילְ אַיךְ פְּצִידְ
לִרְטַ, פְּרָעָנְטַ וּוְיִפְּלִילְ אֵיר גַּעֲוָוִינְטַ. וְוָאַזְמַן וּוְיִפְּלִילְ. זֶן אַיךְ אֵיר
וְאַלְטַ נִיט נְעַמְעַן אַז דַּאַס וְיַי גַּעֲפָנוּןְ, אֵיר שְׁפִילַט זַי זֶן
אַיךְ מִיט אַמְּעָרִיקָאָנְעָרְ קָאָנְקָוְרָעָנְטַןְ וְיַי קָאָנְעַן אַיךְ. זֶן אַיךְ
אַרְיִינְטְּרִיבְּן אַזְגַּלְעַ עַקְסְפָּעְנְכִיעַס אַז אֵיר וְאַלְטַ דָּאָרְבָּן
זֶן אַיךְ. אוֹיפְּכָאָפָּן וְזַי אַזְגַּלְעַ בִּינְאָרְבָּתְ אַזְגַּלְעַיְבָּן אַזְגַּלְעַיְבָּן
הָעַמְדָּן... וְוָאַס-טוֹגְן אַיךְ. אַיךְ הָאָבָּן אוֹיף וְיַי אַנְגָּעַעַתְאַיךְ. זַי אַ
שְׁרָעַק אַזְגַּלְעַ אַפְּנָעַצְאַלְטַ מִיר רַחַשְׁ אַיךְ. וְוָאַזְבַּן אַרְיִינְגְּעַ
לִיְיָנְטַ אַזְגַּלְעַ נָאָר אַפְּנָעַצְאַלְטַ מִיר רַחַשְׁ אַיךְ. וְוָאַרְזַמְטַ אַיךְ
בֵּין דַּאַזְגַּלְעַ נִיט מַחְוִיבְ זַי בָּאַדְעָרְן אִימְוִיסְטַ אַזְגַּלְעַ אַזְגַּלְעַ
נָאָר הָאָט צִיְמַט, אֵיר זַעַנְטַ נָאָר וְיַט פָּאָרְטִיקְ. אוֹיב אֵיר הָאָלְטַ

קאָפֶ דארפֶט אַיד געדענקיין או אַיך הָאָב געהאט אַריינגען צימבלט צען דאָלאָר אָן אויפְּגָאָב דעם אַיְזָוְשָׁעֵנט פָּאָר אַסְטָאָר אָן אַוִּיסְגָּהָאָגָּנוּן אַסְיָּוָן אַיְזָה אַלְאָנְדָּרְיוֹ. פְּרָעָנְט וִיך אַקְשָׁיאָ: לְמַאי וְאַל אַיך לְאָונָן צען דאָלאָר גְּלָאָט אַוִּיפְּן וּוִינְט מִיר נִיט דִּיר נִיטְּן בַּיִּ מִסְטָעָר בָּאַרְאָפָּאָן בִּזְוּנָעָס־בָּרָאָקָעָר אַיזְּ דָעַן גְּנָבָה שְׁגָלְטָ צַי וּוּאַסְפָּן אַיזְּ אַיזְּ מָאִיגְּ אַוְוּעָק. צְוַיְיָבָנָס בְּרָעָנְט מִיךְ נָאָךְ אַלְיָן אַיְזָה דָעַם גְּרִינְהָאָר. אָונָן עַס פָּאָרְקָעָט מִיךְ: דָעַר מִמְּוֹר הָאָט נָאָךְ עַטְלָעֶכְעָ הַוְנָדָרָת דָאָלאָר אָין פָּאָקָעָט אָן אַ וּוּיְבָעָלְעָ בַּיִּ דָעַר זִיְּתָ - נִינְגָּאָלְדוֹ פָּאָר וּוּאָס קְוָמָט דָאָס אִיםְּ מִסְטָעָר בָּאָרְאָפָּאָן דָעַר גְּרָעָסְטָעָר בִּזְוּנָעָס־בָּרָאָקָעָר פָּוָן דָעַר אַיְתָאָסְטָיְיד בָּאָרְאָפָּאָן אַיךְ הָאָבָן אַ וּוּיְבָעָלְעָ עַקְסָקְיוֹן מִיכְּ: אַ פָּאָרוּעָנְנִישְׁ אָונָן נָאָךְ אַ קְבָּאִוְטִיפְּעָ דָעַרְצָו אָונָן דָעַר גְּרִינְהָאָר - דָעַרְאָפָּאָסְטָיְיד אַים גָּאָט צְוִישָׁקָן אֹזְאָ צָאָקָעָ זָוְ נָאָסְ אַ מְזָוָה לְעָ - אַוִּיסְקָרָעָנְקָיְוָן וְאַל עַר עַסְוָ פּוֹיְל אַיךְ זִיךְ נִיט אָונָן שְׁרִיבְּ אַים אַוְוּעָק אַפְּאָסְטָעַלְקָאָרְד. עַר וְאַל קְוָמָעָן צָוְ מִיר אַיְזָה אַנְפָּאִינְטָמְעָנְט אַין דָעַר אָונָן דָעַר שְׁעוֹה אַיךְ הָאָבָן צָוְ אַים אַ בִּזְוּנָעָס. לְאֹזְטָ עַר זִיךְ נִיט בְּעַטְנָן אָונָן קְיָמָט צָוְ גִּינְזָר אַין דָעַר אַפְּגָנְעַשְׁטָמְעַלְטָעָר צִיְּתָ אָונָן דָוָקָא מִיטָּאָר, מִיטָּן וּוּיְבָעָלְעָ. בָּאוּעָן אַיךְ זָוְ מִינְעָ לִיבָּעָ גְּעָסְטָ, אָונָן דָעַר צִיְּלָן זָוְ אַ מעָשָׂה נָאָסְ עַנְדְּ כָּאָ: "אַיד קָעָנְטָ נִיט דִי אַמְּעָרִיקָאָנְעָר בְּלָאָדְעָרִיסְ! אַיר וְאַלְטָ וּוּפְּן וְוּסְפָּן פָּאָר אַ טְרִיק דָעַר גְּנָב דָעַר אַלְטָעָר לְאָנְדָּרִיםְעָן. הָאָט אַ אַפְּגָנְעַטְאָן - אַוְשָׁ דִי הָאָר שְׁמָעָלְן זִיךְ קָאָפְּיָעָרְוּ..." "דְּהִיְינְזָי" "דְּהִיְינְזָי" זָאָג אַיךְ. דָאָס הָאָט עַר, זָאָג

איך אַפְנָעַדְנוּגָעַן דֵי סְטָאָר אַקְעָן אִיךְ אָוֹן הָאָט אַוִּיסְנָעָהָאַנְגָּעָן
 אֲסִין אָוִיפָּא לְאַנְדָּרִי. בְּכָדוֹ זָגֶן אִיךְ, אַיר וְאַלְטַ זַיךְ דָּעָרָה
 שְׁרַעַקְעַן אוֹ אִם אַפְטִיעַתְן פָּאָר הָאָלֶב נְעַלְטַ צְרוּיקַ זַיִן לְאַנְדָּרִי.
 דָּעָרָה עַרְתַּ אָזָא מְעַשָּׂה הָאָט זַיךְ דָּאָס פָּאָרְ-פָּאָלְקַ גַּעַנְמָעַן אִיךְ
 בְּעַרְקָוָקָן, נְעוֹזָאַרְן אַנְגָּעַנְיָנְדָן, אָוֹן אַיְבָּעָרָהָוִיפָּטְ דָּאָס וְיִיְבָּעָלָעַ. דֵי
 אַיְינָן הָאָבָּן אַיר גַּעַרְעַנְטַ, וְיַזְוִי קְוִילַ פִּיעָרַ. „סְפָּאָטַ אֲזַשְּׁר,
 זָאָן אִיךְ, אַיר וְאַלְטַ זַיךְ מִיטַ אִים אַפְרַעְבָּעַנְעַן. מִיטַן גַּנְבַּ.
 וְאַל אִיךְ הָאָבָּן צַו גַּעַרְעַנְקָעַן!“ מִיטַ וְאַסְמָקָעַן מִיר זַיךְ מִיטַ
 אִים רַעַכְעַנְעַן?“ לִיוֹ אִיטַ צַו מַיִן, זָגֶן אִיךְ, אַבְּלַ אִים שְׁוִין
 צְרוּעָבַטְמָאָבָן דָעַם פִּינְגָלַ אָוֹר וּוּעַטְ בְּיַיְמַרְ. זָגֶן אִיךְ קִין
 תְּהִיתְהַמְתִים נְוֵט אַוְפְּשָׁטִין. אָוֹן אִיךְ. זָגֶן אִיךְ וּוּעַטְ דָעַרְפָּוּן
 אַרְיוֹסְקִימָעַן אֲטוֹבָהָ אַירְטַ זָגֶן אִיךְ הָאָבָּן אֲזַנְעַם
 נַאַךְ בְּעַסְעָרַ. וְיַזְוִי פְּרִיעָרַ! קָוָקָן זַיִן אָוִיפָּא מִיר וְיַזְוִי דֵי
 טַיְיבָעַלְעַדְ וְיַזְוִי אַיְינָעַרְ רַעַדְתַּ פַּנְ אַיְיָעַרְ טַוִּיל אָוֹן נַאַטְמַ
 אַוְיָעַרְן. אָוֹן לָאָגָן לְעַבְנַן וְאַלְטַ אַירְ. אָוֹן אָזַיִן וְיִיְטָעַרְ
 אָוֹן אִיךְ נַעַם אָוֹן לִיְיַן זַיִן פָּאָרְ אֲפָלָאָן דָעַרְפָּוּן זַיִן
 קִיְיָעַן פְּרַעְמָהָעַ בְּזִוְנָעַן אָוֹן צָאָלָן יְעַנְעַם פָּאָרְ דָעַרְפָּרְמָהָעַ
 אָוֹן טָאָגַן אַרְיִיןַ אַמְּטָרַ זַיִן אִיךְ שְׁוִין זַוְם אַיְינָעַם
 לְעַנְדָלָאָרְדַר אָוֹן דּוֹנָגַן זַיִן דֵי סְטָאָרָקָעַ זַוָּאָס דָעַרְ גַּנְבַּ
 הָאָט נְעוֹזָאָלַט דִּינְגָעַן אָוֹן אִיךְ פִּיקָס זַיִן פָּאָרְ אַזְוָלְבָעַ
 דְּרִיאַיְ-פִּיר הַוְנְדָעַתְ דָאָלָאָרְ אֲלְאַנְדָּרִי אַקוּראָטְ אַקְעָן זַיִן
 לְאַנְדָּרִי אָוֹן שְׁטָעַל זַיךְ אַיְיעַקְ מִיטַ אִים קָאנְקָוִירַן וְיִפְלַ עַר

נעמט.نعم אוק בילגער. און אוק מאך אם אין דריי זאכן
 צויט צו מיבען - זאל מײַן נאמען ניט היין באראבאָן
 וואָס טויג איזיך איך האָט זוי אווי צעשוריפט. אָו דער גרינֶ
 האָרֶן איזו מיר שיער ניט אַרוּפֿעַטְקָן קִוְשָׁן. אָוֹן דאס שֵׁינְעַ
 ווֹיְבָלָע זַיְנָס האָט זיך צַעֲרוּתְלָט אָוֹן איזו גַּעֲוָאָרֶן נאָך שְׁעַנְעָר,
 ווֹיְגַּעַעַן. אָוֹן דעם וועלבן טאג נאָך האָט אָיך גַּעַרְעַנט פָּונַ
 זַיְעַרְטוּעַן דִּי בְּטַרְקָעַ אַיז סַאַיז נִיך פָּארְטִיק גַּעַוָּאָרֶן בַּיַּ
 מִיר אַ נִּיעַ לְאַנְדָּרִי מִיט אַ בִּין אָוֹן מִיט טִישָׁן אָוֹן מִיט הַאָקָ
 אָז פָּאַק אָוֹן מִינַּן פָּאַר פָּאַלְקָה האָט זיך גַּעַנוּמָעַן צוֹ דַּעַר
 אַרְבָּעַט אָוֹן סַאַיז אַוְוָק צַוּוּשָׁן זַיְ אָוֹן צַוְּוִישָׁן אלְטָן לְאַנְדְּרִטְמָעַן
 אַ פְּלָאַמְּפִי עַרְיקָע קָאנְקוּרְעַנְצִיעַ. מַעַ האָט זיך גַּעַשְׁטָמִיסָן מִיט דִי
 פְּרִיזְז זַיְ וּוֹיִיט מַעַ האָט גַּעַקְעַנְתָּם. האָט יַעַנְעָר גַּעַשְׁטָמַלְט פִּיד
 אָז צַיְאַנְצִיק דָּעַנְתָּ אַ דָּאַזְעַן דְּלָעַט. האָבָּן זַיְ גַּעַשְׁטָמַלְט אַכְּצָן,
 אָוֹן נִאָך צַיְנְעַנְעַבָּן אַ „סְפָּרָעַד“ אַימְוִיסָט. האָט יַעַנְעָר אַרְוָנְטָעַרְ
 גַּעַלְאָזָט אַיִּיף אַכְּטָט בְּעַמְּתָה הַעֲמָרָה. האָבָּן זַיְ אַרְאַבְּגַעַשְׁמִיסָן אוֹיֶ
 אַ פָּעַנִּי אָוֹן אַ הַאֲלָבָּ קָאַלְלָעָרָם האָט יַעַנְעָר שְׁוִין גַּעַמוֹת
 אַרְאַבְּשִׁזְיָיסָן אוֹיִיף אַ פָּעַנִּי אָוֹן אַ הַאֲלָבָּ קָאַלְלָעָר. האָט יַעַנְעָר
 שְׁוִין גַּעַגְוָת אַרְאַבְּשִׁמְיָיסָן אוֹיִיף אַ פָּעַנִּי אָוֹן אוֹיִוְּזָעָר. דַּעַר
 שְׁפִּין אַיז - מַעַ האָט זיך אוֹיִ לְאַנְגָּן גַּעַשְׁטִיכָּסָן. בַּיַּ דַּעַר גְּרִינֶ
 האָרֶן האָט זיך אַפְּגַּעַשְׁקָלָט פִּין דִי פָּאַר דְּאַלָּאָר אָוֹן וּבְלִיבָּן
 אָוֹן אַ פָּעַנִּי. נִישְׁטָּן גַּעַהְאָט מִיט וואָס צוֹ צָאָל רַעַנְתָּ. האָט עַר
 צַוְּגַּעַמְאָכָּט דִי לְאַנְדָּרִי, אַרְוִיס בְּשָׂן וּעַן. זַיְ שְׁטִיבָּט אַיז פְּטַוקָּ

בשְׁקָאָפַע יִבּוֹא בְּשְׁקָאָפַע יִצְאָ. אָנוּ יִעַצֵּט רֹות עַר זֶה
זֶה מִיר אָפַע אַיְן לוֹדְלָאָזְוִיסְטְּרִיטְ-דוֹשְׁיִיל – דָּאָס הַאָפַע אַיְיךְ אָוִיסְטַ
עֲוָכְטַ פָּאָר זַיִן וּוַיְיְבָעַלְעַ אַלְאַיְעַר, וּוֹאָס מַאֲנַט בַּי אִים פָּוִין
גִּרְטְּוּעָנָן דָּרְיִי זָאָכָן: 1) אַיְרַ גַּעַלְטַ דִּי טִיוֹוֹנַט דָּאַלָּאָר נְדָה;
2) אַ נְטָה; אָנוּ 3) בְּזַי וּוּעַט אַמְּאָלַ בָּאָקוּמָעַ פָּוִין אִים דָּעַם נְטָה
וְאַל עַר זַי סִיפָּאָרָטָן לְוִיטַ דִּי גַּעַוְעַצְיַ פָּזַן לְאָנָד – אַ רְוָחַ אַנְ
זַיִן טָאָטָנָס טָאָטָן אָרוּיָן, דָּעַם גְּרִינְהָאָר, ...

ଅନ୍ତର୍ଜାଲ ଦ୍ୱାରା ଉପରେ ଥିଲା

סָאַלְיָגָן!

דיאלאָג אָז נאַלצִיעָג
געטערבן אָז יָאָר 1906

- אַיר פָּאָרֶט. דָּאַכְטָ מִיר. קִיּוֹן קָאַלְאַמְעָג?
- פֵּין וּוָאנָעָן וּוַיִּסְטָ אַיר אוֹ קִיּוֹן קָאַלְאַמְעָג?
- אַיד הָאָב גַּעֲהָעָרט. אַיר הָאָט גַּעֲרָעָדָט מִיט קָאַנְזִיק:
צָאָר. אַיבָּז וּנְעַטְמָאָקָע אַ קָּאַלְאַמְעָג. צִי אַיר פָּאָרֶט נָאָר קִיּוֹן
קָאַלְאַמְעָג?
- טָאָקָע אַ קָּאַלְאַמְעָג. וּאָס אַיז דָּעָז?
- נָאָרְנִית. וְלָאָט אָוִוִּי. אַיד פָּרָעָן. עַפְעָם אַ הַיְפִישׁ שְׂטָאָקָע
קָאַלְאַמְעָג!
- וּאָס אַיז שִׁיךְ אַ הַיְפִישׁ שְׂטָאָקָע אַ שְׂטָאָקָע וּוּ אַכְעָ
שְׂטָעָט אָז גַּאֲלַצְיָע. אַ פִּינְצָ שְׂטָעָטְלָ. זַיְעָר אַ פִּינְצָ שְׂטָעָטְלָ!...

- איך טין, צי סאי פאראי בי איך עפעם פינען
טעןטען ננדיזט?
פאראן אלערליי: פאראן ננדיזט פאראן קבצנים גע-
געינטילעך מער קבצנים ווי ננדיזט.
דאס איגענען, וואס בי אונרג, אויף איין ננד – קיין
עין הרע. טויזנט קבצנים, בי איך איין קאלאמעך דארף זיין
א ננד פינקלשטיין?
פאראן א ננד פינקלשטיין, וואס איז איר קענט
איבן?

קענין קען איך אים ניט נאר איך האב געהרט.
ה יכם ער ניט רב שעה?
– רץ שעיה, וואס איז דען?
– נארנישט, נלאט אוז, אץ פרען, ער איז מאקו אוא
גבין, ווי מע זאנט, אט דער רב שעיה?
– איך זויס? זיין געלט האב איך נישט געציילט, וואס
פרענט אר זיך אוזי נאך? איר דארפץ דאס וויסן אקען
קרע יטן?
– ניין, נלאט אוז, ער האט זאנט מען א מאכטער.
– ער האט דריי טעכטער, אפשר מבה א שידוק? ווי יל,
האט טען איך געואנט, ניט ער הנז דער טעכטער?
דא האנדולט זיך ניב זועג נדן, פארטשיין איר מיך.
מע שטוייכט עז דער שטוב שמיעסט מע; וואס פאר א שטוב

או בי דעם צעה פינקלשטן ז' וואס פאר א הויז הי סט דאסוי

— וואס ואל זיין פאר א הויז א הויז ווי אלע הייער.
א יידישע שטוב נ פינע שטוב א חסידייש. וויער א פינע
שטוב! מע זאנט אפלו או מכח יידישקייט אוiso בי אים די
לעכטע צייט... נאָר סאַ ליגן!
— וואס אוiso א ליגן?

— וואס מע זאל ניט זאנט. אוiso א ליגן. קאָלאָמע אָז
דאָרטט אַיר וויסן. א שטאָט פון סאמע ליגנערס.

— אוiso טאָקע מהאי טעמא כדאִ צו וויס... וואס זאנט מען
למשל אויף זיין שטובי?

— מע זאנט. אוiso שווין נישט דאס. וואס אַמְּאָל,
למשל. אַמְּאָל פֿלענט מען דאָרטן פֿסח האָגָטן שמוֹרָה... ער
אלֵין פֿלענות גַּאֲרָפָרָן צוֹי מֶאָל אוiso יַאֲרָ צוֹם רְבִּיבָן. אוiso הַיְמָט...

— אַט דאס אוiso נאָר?

— וואס דען האָט אַיר גַּעוּאַלט? מע זאל שווין אַראָפָּז
ווארפּן באָרד אוiso פֿאוֹת אוiso עַסְנוֹן חוֹזֵר בְּפֿרְהַסְּפִּיהָן

— אַיר זאנט „מע זאנט“. האָב אַיך נֻמְיַינְתָּ. מַי יַדְע
טַאַס מע זאנטוֹן דער עַיקָּר אוiso דאס. אוiso בְּדַעַר מַעֲנְצָשׁ אַלְיַין
אוiso אַמעַנְצָשׁ. דאס הַיִסְט אַיך מַיְיָן. צַי אוiso ער. אַט דער רב
שעה פֿינְקָלְצְטִין, מַיְיָן אַיך עַפְעָם אַ פֿינְעָר. אַ לַּיְיטִישָׂעָר

מענטש? אט דאס מײַן אַיך.

— ווֹאָס אַיז שִׁיך אַ לֵי מִישְׁעָר מְעַנְטְּשָׁי אַ מְעַנְטְּשָׁ וְוַיַּאֲלַע מְעַנְטְּשָׁ. אַ פִּינְעָר מְעַנְטְּשָׁ. לְמַא זַּאֲג אַיך? זַּאֲג? אַ נְאַנְצַּח פִּינְעָר מְעַנְטְּשָׁ! מַע שְׁמוּעָסָט אָפִילו בַּי אָונְדוֹ, אוֹ עָר אַיז אַ בִּיסְלָ... נָאָר סַּא לִיגְנָן.

— ווֹאָס אַיז אַ לִיגְנָן?

— אלְפִּידְרִינְג ווֹאָס מַע זַּאֲנַט אַוְיף אַים אַיז אַ לִיגְנָן; קָאָז לְאַמְעָא אַיז אֹא שְׂטָאָט. ווֹאָס מַע הָאָט לִיב רָעָר אַיִינָס אַוְיף דָּאָס אַנְדָּרָעָר; ווֹיל אַיך נִימְנָאָכְזָאָג. ווֹאָרוֹם דָּאָס הַיִּסְטְּ שָׁוֹן לְשׁוֹן-הָרָעָ.

— ווֹיְבָאָלְד אֹז אַיד ווֹיִיסְט, אוֹ סַּא לִיגְנָן, אַיז דָּא, שִׁין אַיִס לְשׁוֹן-הָרָעָ.

— מַע זַּאֲנַט אֹז עָר אַיז... אַ בִּיסְלָ... אַ דְּרִיעָר.

— אַ דְּרִיעָר? יַעֲרָעָר יַד אַיז אַ דְּרִיעָר, אַ יַד דְּרִיעָת, אַיד עַנְטַדְעָת נִישְׁטָקִין דְּרִיעָרִי.

— אַ דְּרִיעָר צַו אַ דְּרִיעָר אַיז נִישְׁטָגְלִיךְ. אַוְיף אַס זַּאֲנַט מַעַן, פָּאַרְשְׁטִיטִים אַיד מִיד... נָאָר סַּא לִיגְנָן;

— ווֹאָס וְשֻׁעָא אַיְזְעַנְטָלָעָךְ. זַּאֲנַט מַעַן אַוְיף אַיִס?

— אַיך זַּאֲג דָּאָר אַיך. אוֹ סַּא לִיגְנָן?

— ווֹיְג אַז וּוֹסֶן דָעַם לִיגְנָן ווֹאָס מַע זַּאֲנַט.

— מַע זַּאֲנַט אֹז עָר הָאָט שְׁוֹן דְּרִיעָר מָאָל גַּעַשְׁטָעַלְט זַּיךְ. נָאָר סַּא לִיגְנָן אַיך ווֹיִס נָאָר צַו אַיִן מְאָל,

— אַט דָּס אִיז וְאֶר? וּוֹ הַאַט אֵיר גַּעֲזָן. אַ סּוּהָר זָאַל
וַיֵּד נִיט שְׁטוּלָן? אַ סּוּהָר הַאַנְדָּלָט אָזַי לְאַנְגָּג, בֵּין עַר פָּאָרָּ
הַאַנְדָּלָט זַיְק. אַ סּוּהָר. אוֹ עַר שְׁטָאָרְבָּט-אוּוּק נִישְׁטָן גַּעַד
שְׁטָעַלְטָרְהִיט, אִיז אַ-סִּימָן. אוֹ עַר אִיז נַעַשְׂמָרְבָּן פָּאָר דָּעָר
צִיְּטָן, וּוְאָס? נִיט אָזַי?

— אלְעִזְּ הַיִּסְטָן בֵּי אַיְיךְ נַעַשְׂטָעַלְטָן? אוּפְּ אִים זָאנְטָ מַעַן.
אוֹ עַר הַאַט וַיֵּד מַיָּאָס אַוּוּקְגַּעַשְׁטָעַלְטָן. אַרְאָפְּנָעַלְאָוָת דַּי
מַתְּהָקָם אָוָן אַרְוִיסְגַּעַשְׁטָעַלְטָן דָּעָר וּוּלְטָן אַ פִּינְג. אַרְפְּאַרְשְׁטִיטָן?
— נִישְׁטָן קִין נַאֲרִשָּׁעָר מַעַנְטָשָׁ אַפְּנִים. נָו, אָוָן אַוְסָעָר
דָּעָם נַאֲרְנִיט?

— וּוְאָס נַאֲרָהָט אֵיר גַּעֲזָנָט? עַר זָאַל קִיְּלָן מַעַנְטָשָׁן?
בָּאַנְיִין קְרִימִינָאָל? מַעַדְעַצְיִילָט אַפְּלוּ בֵּי אַונְדוּ אָזַי אִים יְאָלָה
עַפְּעָם זַיְעַר נִיט קִין שְׁיַינָּעָ מַעַשָּׁה... נַאֲרָהָט סַא לִינְגָּן.

— רַהַיְינוּ וּוְאָס פָּאָר אַ מעַשָּׁה?

— אַ מעַשָּׁה מַט אַ פְּרִיזְיַן?... אַ נַּעֲכְטִיקָּעָר טָאָג.

— וּוְאָס פָּאָר אַ מעַשָּׁה מַט אַ פְּרִיזְיַן?...

— עַפְּעָם אַ פְּרִיזְיַן וְאַרטְנוּ... קְוּוּיְטָלָעָךְ... וּוֹיִס אַיךְ וּוְאָס
קָאַלְאָמָעָא. קָאָן אַוְיסְטְּרָאַכְּטָן? סַא לִינְגָּן אַיךְ וּוֹיִס אָוּסָא
לִינְגָּן!

— אוֹ אֵיר וּוֹיִסְטָן, אוֹ סַא לִינְגָּן. וּוּעַט דָּאָךְ עַס אִים נִט
שָׁאָטָן.

— עַר הַאַט, זָאנְטָ מַעַן נַעַהַאַנְדָּלָט מִיט אַ פְּרִיזְיַן. זַיְעַר

א רײַיכָן פֿרִיעַ נְעֵוּעַן בַּיִם פֿרִיעַ אַ חַשׁוֹבַ,
דָּרְרוֹיַילַ אַזְ דָּעַרְ פֿרִיעַ נְעֵשְׂתָּרְבָּן הַאֲטַ עַרְ צְוָנְעֵשְׂתָּעַלְטַ אַוְיַףַ
אִים אַ פֶּאָר קְוִוְיטְלָעַךְ; אַזְ גְּעוֹוָרָן אַ גְּעוֹוָלָטַ אַזְ שְׂטָאַטַּ
פָּונְ זְוָאַנָּעַן הַאֲטַ זִיךְ גְּעַנוּמָעַן צַ אִים קְוִוְיטְלָעַךְ. אַזְ דָּעַרְ פֿרִיעַ
הַאֲטַ זִינְטַ עַרְ לְעַפְטַ נִיטַ אָוְנְטְעַרְגְּשְׂרִיבַן קִין פֿאָפְרִירְ?... קָאַ
לְאַמְּעָאַ דָּאַרְפְּטַ אַרְ וּוַיסְן, אַזְ אַ שְׂטָאַטַּ וּזְאַסְ נִיטַ אָכְטוֹנְגַגְ...
— נָוִי?

- נְוָדְנוֹיַ הַאֲטַ עַרְ גְּעַהָאַטַ אַוְיַףַ זִיךְ אַ פֿעַקְלַלְ...
— אַטְ דָּאַסְ אַזְ גָּאַרְ? יְעַדְעַרְ יִידְ הַאֲטַ אַ פֿעַקְלַל. אַירְ הַאֲטַ
אַמְּקָלַ נְעֵוּעַן אַ יִידְן אַן אַ פֿעַקְנִי
— דָּעַרְ הַאֲטַ אַבְעַרְ אַוְיַףַ זִיךְ גְּעַהָאַטַן זְאַגְטַ מַעַן דָּרְיַי
פֿעַקְלָעַחְ
— דָּרְיַי פֿעַקְלָעַחְ? דָּהִינְנוּ זְאַסְ נָאַךְ פֶּאָר פֿעַקְלָעַחְ הַאֲטַ
עַרְ זְאַגְטַ מַעַן גְּעַהָאַטַ אַוְיַףַ זִיךְ?
— מִיטַ אַ מִילַ הַאֲטַ עַרְ, זְאַגְטַ מַעַן גְּעַהָאַטַ צַוְ טָאַן...
גָּאַרְ דָּאַסְ אַזְ שְׁוִיןַ גְּעוּוֹסַ אַ לִינְגַן
— אַזְ זַי אַפְגְּנְעַבְרָעַנְטַ גְּעוֹוָרָן מַן הַסְתָמַםַ הַאֲטַ מַעַן גַעַן
זְאַגְטַ אַיְיףַ אִים אַזְ דָּאַסְ הַאֲטַ עַרְ אַלְיַיןַ גְּעַמְאַכְטַ „בּוֹרָא מְאוֹרִי
הָאִישׁ“ מְחַמְתַ דִי מַלְ אַזְ שַׁיןַ נְעֵוּעַן אַן אַלְטָעַ הַאֲטַ עַרְ זַי
גַטַ סְעֻקְוִירַתַ בְּכָדֵי עַרְ זְאַלְ קְאַנְעַן שְׂטָעַיַן נְאַכְדָעַם אַ נִיעַזְ
פָּונְ זְוָאַנָּעַן וּוַיְכַטְ אַירְ אַזְ סְאַזְ אַזְיַיְ גְּעוּוּעַן דִי
מְעַשְׁתָה?

- זוייסן וויס איך ניט. נאר איך בין מיך משער. ווי אוי
האט געמייזט זיין די מעשה.
- אוי הייסט דאס שמעסט מען בי אונדו אין קאָ
לאָמעאַ. נאר ס אַ לינן. איך קאָ איז נין שוערן. או ס אַ
לינן!
- עס ארט מיך ניט סייאָל זיין או אמת. ואָס נאָך האט
ער געהאט. זאנט איר פאר אַ פֿעְקֵל אויף זיך?
- איך זאנט די שטאט זאנט. אַ דאס אַז שין
גלאָט אַ פריטשעפּעַ אַ בלפּול אַ רײַנער בלפּול.
- אַ בלפּול? פֿאלשע מינץ?
- נאָך ערנער.
- וואָס קאָן שין זיין ערנער?
- אַ בזון צו דערצילן, וואָס קאָלאָמעט קאָן אויסטראָכטען!
פֿוכּטַע מענטש... לִיְזִיקַן יָרֶם... אָון אָפְּשֵׁר אַז דאס געווען אַן
אָנְגַּעַשְׁטַעַטַּע זאָך מַע זאָל קאָנוּן צאָפּן גַּעַלְתָּ אַיר זוייסט נַמְּ
אַ קלִין שטאטל. אָון אַ ניד האט שונאים...
- ער האט געהאט צו טאנ אָודָאי מיט אַ דִּינְסְטַן...
- פּן וואָנוּן זוייסט אַיר? מַע האט איך שין, דער
צִילְטַן
- דערצִילַט האט מען מיר ניט. נאר איך שטויוֹן: מַנְּ
שין אַן. עס האט אַים גַּעֲקָסַט מסתמאַ אַ שיינע פֿאָר קְרִיְ
צֻרָּם. אַט דער דָּאַזְקָעַר בלפּול!

לאמר זיך ווינטשן דאס בידע פארדיינע אלע וואך.
איך בין איך נישט קיין שונא. וואס אים האט דאס געקסט,
כאטש ער אויז דרינען נאט ד' נשמה שיילרייך. א קליען שטעה...
א ייד א נגיד... עם גיטט אים גוט... מע פאריגט אים ניט...
פשט. מע פאריגנט אים ניטו...
— מענעלען. האט ער עפעם פײַנע קינדרער. ליטישען דריי
טעבער. האט איר. דאכט זיך, געזאנט?
— דריי, צוויי אויבגעגעגען און איינע א מידל. פײַנע
קינדרער. זייר פײַנע קינדרער... אויף דִּין עלטערע זאגט מען
אַפְּלוֹ אָז... נאָר סָאַלְּנוּן!
דָּהִינְנוּ, וואָך זאגט מען אויף זיווּ
— איך זאג דאָך איך, או סָאַלְּנוּן.
— איך וויס. או סָאַז אַלְגָּנוּן. איך וויל אַפְּער וויסן דעם
לִגְנָן.
או איר ווועט וועלן אויסהערן אלע לִגְנָן, וואָס נויעַן בֵּי
אונדו און קָאַלְּאַמְּעָא. ווועט איך ניט קלעken קיין דריי טען מיט
דרוי נעצט... אויף דער עלטערע זאגט מען או זי נויט מיט דִּי
איינגענע האָר. קאָן איך איך עדות זאנן, או סָאַז לִגְנָן. ווֹאֲרוּם
זַי אַז גַּאֲרַנְתָּן אַזְוִי גַּעֲבִילְדָּעַט. או זי זאָל טראָאנְן איינגענע האָר.
און אויף דער צוֹוִיטָעָר טָאַכְטָעָר האָט טען נְגַאַט אויסגעטראָאַט.
או נאָך מִידְלָוִוִיָּז... נאָר ווֹאָס קָאַלְּאַמְּעָא קאָן אויסטראָאַט!
סָאַלְּנוּן!

— כדַי צוּ הָרָן ווֹאָס מֵעַ קָאָן בִּי אַיְדַי אַזְנָאָמָעָא
אוֹיְסְטְרָאָכְטָן?

— אַיְדַז אַגְדָאַךְ אַיְדַי. אוֹ קָאָלָאָמָעָא אַזְנָאָמָעָא פָּזָן.
סָאָמָע לִגְנָעָרָם, אָוֹן פָּזָן בָּאָרְעָדָרָם. אָוֹן פָּזָן לְאָנְגָעָ צִינְגָעָר.
אַיְר ווֹיְסְטַ נִישְׁטָן? אַזְנָאָמָעָא אַזְנָאָמָעָא אַזְנָאָמָעָא.
אַיְינָעָ אַלְיָין בִּיְנָאָכָט אַיְבָעָר דָעָר נָאָס אַזְנָאָמָעָא פִּינְסְטָעָר מִיטָן
אַיְינָעָ אַלְיָין בִּיְנָאָכָט אַיְבָעָר דָעָר נָאָס אַזְנָאָמָעָא אַזְנָאָמָעָא.
אַיְינָעָ אַלְיָין בִּיְנָאָכָט אַיְנָאָכָט אַיְינָעָ אַלְיָין מִיטָן אַפְּרָאָזְוִיזָעָר?

— אַט דָּאָס אַזְנָאָר?

— ווֹאָס נָאָךְ הָאָט אַיְר גַּעֲוָאָלָטָן זַי וָאָל מִיט אַיְם אַנְטָן
לוֹיֶפֶת אַזְנָאָמָעָא יְמָדְכְּפָר קִיּוֹן טְשֻׁעָרָנוֹזְיָין אַזְנָאָר זַי מַע וָאָנְטָן
דיַיְלָעָנְעָרָה הָאָט אַפְּגָנְעָטָן אַשְׁפִּיצָל?

— ווֹאָס פָּאָר אַשְׁפִּיצָל הָאָט דָעָן אַפְּגָנְעָטָן דיַיְלָעָנְעָרָה
— נִשְׁטָן כְּרָאִי כִּילָעָבָן. נָאָר נָאָכוּרָצְיָילָן אַלְעָ שְׁטוֹתָעָדָן

רִיְעָן, ווֹאָס גַּיְעָן אַרוּם בִּי אַונְדוֹ אַזְנָאָמָעָא. אַיְדַי הָאָב פִּינְטָן
נָאָכְדָרָצְיָילָן אַלְיָינְזָן...

— אַיְר הָאָט שַׁוְיִן דָעָרְצִילָט אַזְנָאָר פִּיל לִגְנָס דָעָרְצִילָט
שַׁוְיִן דָעָם לִגְנָס אַזְנָאָר.

— אַיְדַי דָעָרְצִיל נִשְׁטָן מִיְוָנָע לִגְנָס. רְבָּ יִדְאַיְדַי אַיְדַי
דָעָרְצִיל יְעָנְעָמִיסָן... אַזְנָאָמָעָא אַיְדַי פָּאָרְשְׁטִי גָּלָאָט נִיטָן. ווֹאָס פִּינְטָן
אַיְר זַיְדַי אַזְנָאָמָעָא. נָאָר אַזְנָאָמָעָא אַיְמָלָעָכָן בָּאוֹנְגָרָר. זַי אַ
פְּרָאָקָוּאָרָי? אַיְר זַעַגְמָן דָאָכָט מִיר. אַזְנָאָמָעָא לִבְנָאָר

אויסטראָפַן, אויספֿאָרְשֶׁן, אַרוֹסְצִיעַן בֵּי... יונעַם דָּס דַּמְ-הַתְּמִצִּית
פָּוּן דִּי בִּינְעָר. אָוּן אלְיַזְן הַאֲט אַיר מָוָרָא אַרוֹסְלָאָוּן אַ וּאָרְטָן...
הַאֲט קִיּוֹן פָּאָרִיבָּל נִימְט. וּוֹאָס אַיךְ זָאנָן אַיךְ דָּעַם רַיְנַעַם אַמְּתָן.
אַיר זָעַנְט, שִׁינְעַט מִיר. אַ רְוַסְיְשָׁעַר יִיד. אָוּן דִּי רְוַסְיְשָׁעַ הַאֲבָּן
אַזְן זַד אַ מִיאָוּסָעַ טְכֻעָּה; זַיְיַהְךְ לִיב אַרְיִינְקָרִיבָּן יַעַנְעַם מִיטָּה
דִּי שְׁטוּיָּול אַיְן הַאֲרָצָן אַרְיָוָן... דִּי רְוַסְיְשָׁעַ זַיְנָעָן. וּוֹיזָם אָוָס.
נִישְׁתָּחַט קִיּוֹן קְלִיְנָעַ בָּאַרְעַדְעָרָסָס... אַיְפָרִיקָנָס. אַז שְׁוִין בָּאַלְדָּקָאָד
לְאַמְּעָאָ... צִיְּטָן זַד נַעַמְעָן צָו דִּי זָאָכָן... זַיְיָהָיָה טַזְעָ
טוֹחָלָן!

פֿוֹן דָּעֵר רִיוּוּיעָרָא

— ווֹאָס אַיְ אֲזַעְלְכָעָם „רִיוּוּיעָרָא“ — זָאלְט אַיר מִק נִט
פֿרְעָגָן, אָזְוִי וַיְ אַיךְ הָאָב פֿוֹן דָּעֵם קִינְמָאָל נִט גַּעֲוָוָסֶט, אָזְוִי
זָאלְט אַיר דָּעְרָפָן נִט וַיְסָן, אָן הַלוֹאַי זָאלְט אַיךְ אַיךְ
דָּעְרָפָן נִט גַּעֲוָוָסֶט, קָרָאָץ, אַיר וַיְלָט וַיְסָן, ווֹאָס הַיִּסְט
„רִיוּוּיעָרָא“ זָעֵל אַיךְ זָאנָן אַין דָּרְיָי וַעֲרָטָעָר: „זְשִׁיד,
דָּקְנוֹאַי הַרְאָשִׁין“ רִיוּוּיעָרָא — דָּאָס אַיז אֹא מִן עַרְטָל אַין
אִיטָּאַלְיָע, ווֹאָס דָּקְטוּרִים הָאָבָן אֹיסְגַּעַטְרָאָכָט צָוָ פֿרְעָסָן גַּעַלְת
בַּיִּים עַולְמָ, דָּעֵר הַימָּל אַיְ דָּקְוָטָן שְׂטַעַנְדִּיק לוַיְמָעָר, דָּעֵר
אַיְגַּעַנְדָּר הַימָּג, ווֹאָס בַּיְ אָנוֹדוֹ, דַּי זָוָן אַיז אַיךְ דַּי אַיְגַּעַנְדָּר, נָאָר
דָּעֵר יַסְמַעְטָעָט — סְכָנוֹתָן עַר וַזְאָרְפָּט זִיכָּר, עַר רַוִּישָׁט, דָּוָלָט

א ספֿאַדִּיק – און איר האלט אין איין צָאַלְן געלט. פֿאַר ווֹאַם געלט? פֿאַר גַּאֲרַנִּישֶׁת. גַּאֲלָע גַּאֲרַנִּישֶׁת. אַט דערפֿאַר אַ, ווֹאַם דוּ בִּיסְט אַ בהמה און האַסְט זיך געלָזֶט אַינְגְּרוּן „ריַיּוּיעָרָא“ – צָאַל געלט. און איר צָאַלְט. זוֹאַרְזֶם, אַדרְבֶּה, זוּיט אַ ברֵיה און צָאַלְט נִיטֶן אַיר מִינֶן מַע קְרִינְט זיך מִיט אַיך? זוּידְלָעָרְיִיך? בּוֹזְוּנִותְהַי חַלְילָה! דּוּוֹקָא מִיט גַּוְטָן. קַוְשַׂנְדִּיק גַּעַמְט מַעַן צָו בַּי אַיך דִּי נִשְׁמָה. אַיִן מַעַלה האַט זַי יָא, דִּי דְּאַזְּיַיקָּע „ריַיּוּיעָרָא“ – דַעַם אַמְתָּה קָאָן מַעַן נִיט אַפְּלִיכְעַנְעַן – סִיאַזְּיַיךְ דְּאַרְטַּוְוָרְעַם. אַונְ אַו סִיאַזְּיַיךְ ווֹאַרְעַם זַאנְטַמְעַן, הַוְסְט זַיךְ ווַיְנִצְקָעַר. אַונְ ווֹאַרְעַם אַיז דְּאַט שְׁטָעַנְדִּיק. אַ נַּאֲנִין קוּילְעַכְּיךָ יָאָה. סִיאַזְּיַיךְ זַומְעַר, דִּי זַוְן ווֹאַרְעַמְט. אַרְ מִינֶן, ווֹאַס אַיז דָּעַר שְׁכָלִי אַ פְּרַאַסְטָעַר שְׁכָלִי: אַוְס אַיז בַּי אַונְדוֹ אַוְיךְ נִיט קָאַלְט. זַאנְן זַי אַבְּעָר – „לוֹפְטָה“. אַמְתָּה, דִּי לוֹפְט אַיז נִיט קִיּוֹן שְׁלַעַכְּטַע לוּטַט. סֻע שְׁמַעַקְט נִיט שְׁלַעַכְּט. וּוּ מִיט בְּשָׁמִים. נִיט דִּי לוֹפְט שְׁמַעַקְט. דִּי מַאֲרָאַנְצָן שְׁמַעַקְט, עַס ווֹאַקְסָן דְּאַרְט מַאֲרָאַצְּן, ווֹיִיס אַיךְ נִיט. צָו מַעַן דְּאַרְפָּאַן צָוְלִיב דַעַם אוֹשָׁה אַהֲיָה. לוֹפְט אַיז. דַאַכְט זַיךְ פְּאַרְאָן אַוְ מַעַטָּם. אַונְ מַאֲרָאַנְצָן קָאָן מַעַן קוּיפְּן בַּי אַונְדוֹ אַוְיךְ. זַאנְן אַבְּעָר דִּי דְּאַקְטְּיוּרִים. אַו לוֹפְט צָו לוֹפְט אַיז נִיט גַּלְיַיךְ. דִּי לוֹפְט זַאנְן זַי. ווֹאַס שְׁמַעַקְט מִיט בְּשָׁמִים. הַיִּלְמָד. אֹוְיַי זַאנְן זַי, דִּי דְּאַקְטְּיוּרִים הַיִּסְטָע עַס. נַאֲרָמָלְעַן ווֹאַס דְּאַקְטְּיוּרִים זַאנְן לְמַאי זַי זַאנְן אַז דָעַר יָס, ווֹאַס אַוְיךְ דָעַר „ריַיּוּיעָרָא“, צָטַט אַרְוֹס אַלְעַ

ש אפקיטן? איך וועל איך ניט זאנן. אפשר ציט ער בי
עמיזן ארים שלאפקיטן. בי מיר וויס איך. או ער האט
ארויסגעזיגן וו איך האב געהאט ערגעץ א גראשן, אט דער
דאזוקער יס! און ני אווי דער ים-זוי די דאקטוירין. מיר האט
נאט צונעישיקט אויף דער „רייזערא“ א דאקטאר, וואס זאל
אייך איך זאגן? – נודנו דאס הייסט. אווי איז ער אפילי
א נאנץ ליבלאכער מענטש דוקא א ייד. און נאך וואסער
א ייד! רעדט יידיש. וו איך מיט איך. און אווי זיס. אווי
קינגדיק. שטודליך, ימעסרייך – נאך א מהיה. נאך נעלט
קאנ עם צאנטן. או צאנט דאס! מאלט איך. וואס בי מיר וועט
מע, שוון אנטצאנטן געטראפען דעם ארטן! איך האב מיך מישב
געוווען. הערט איר. און האב מיך געלאומות פירן בי ער לעצע-
טער מינוט. איך האב באילד ארויסגעזען, מיט וועמען איך האב
צו טאן. נאך איך האב מיך געמאכט ניט-ויסנדייך. ווילסט
צאנט – צאנט. תחילת הערט ער מיך אויס. פרעוגט מיך אויס.
טאפעט מיך אויס מיט העמערלעך און מיט קלעפערלעך מיט
טרײבלעך און מיט רערלעך. און הייסט מיר קומען מארגען.
פרעוג איך אויס: „האט קיין פאריבעל ניט הער דאקטאר. איך
וויס ניט די הינע מנהגין; וואס קומט איך פארן וויזט?“
קייקט ער אויף מיר דורך די ברילן האלט די הענט אין די
קעشعנעם און מאכט צו מיר: „דאס וועט זיין שפערטער“. טראקט
אייך מיר: „גע פועל ט. ווילסט שפערטער. אויז שפערטער...“ איך

קֹם צו גיינ מאָגן — ווידער אַמְּלָד דָּס אִיינגענען: אויסגעֶז
הערט, אויסגעֶפרענֶט, אויסגעֶטאָפֶט אָונָן אויסגעֶקלָאָפֶט — הייסט
ער מיר קומען אַיבָּעָרָמָּאָרגָּן, ווועט ער מיר אַריינֶשְׁפְּרִיצָן, פרעג
איך אַים: „הָאָט קַיּוֹן פָּאָרִיבֵּל נִיט, הָעָר דָּאָקְטָאָר וַיָּאָס קַוְמָט
אַיְּךְ?“ זַאנְט ער: „שְׁפָעַטָּעָר“. שְׁפָעַטָּעָר, אַיְּז שְׁפָעַטָּעָר. קֹם אַיך
צו גיינ אַיבָּעָרָמָּאָרגָּן, שְׁפָרִיצָט ער מיר אָרִיּוֹן אָונָן הייסט מיר
קַוְמָעָן מָאָרגָּן, ווועט ער מיר מַאֲכָן מַאֲסָאָושׁ. קֹם אַיך צו גיינ
מָאָרגָּן. ער זַאל מיר מַאֲכָן מַאֲסָאָושׁ. מַאֲכָט ער מַאֲסָאָושׁ.
דָּס הייסט ער רִיבְטָמְרָא אַיְּן דָּס גַּעֲכְטִיקָּע אַריינֶשְׁפְּרִיצָן
צַעְכָּס, אווי דָּאָרָף מַעַן פָּאָרְשָׁטְיוֹן, אָונָן הייסט מיר קומען מָאָרגָּן
וועט ער מיר ווידער אַמְּלָד אַריינֶשְׁפְּרִיצָן. פרעג אַיך אַים: „וַיָּאָס
קַוְמָט אַיְּךְ?“ זַאנְט ער: „שְׁפָעַטָּעָר“. שְׁפָעַטָּעָר, אַיְּז שְׁפָעַטָּעָר.
אַלְעָמָּל דִּי אִיינֶעָן חַכְמָה, אַטָּאָג אַיבָּעָר אַטָּאָג אִיּוֹן טָאָג
אַריינֶגֶעָשְׁפְּרִיצָט דָּעַם אַנדְרָעָן טָאָג אִיּוֹנָעָרָב דָּס אַריינֶשְׁפְּרִיצָן
צַעְכָּס. אווי מִיר בָּאָלָד נִיט גַּעֲפָלָן דָּעַר שְׂוִינְדָּל, מְמַהְנוֹפֶשֶׁךָ.
וַיְלַסְטוּ מִיךְ שְׁמַיִּין מִיט צְוּוֵי רִוְּטָעָר — שְׁמַיִּים. צו וַאֲסָם
דָּאָרְפְּסָטוּ נָאָך צְעַזְעַז וּוּ שְׁטִיטָט דָּס, או אוֹפָ אַריינֶשְׁפְּרִיצָן דָּאָרָף
מַעַן אַבְּאוֹנְדָּרָעָן טָאָג אָונָן אוֹפָ אַיְּנָרְיָבָן דָּס אַריינֶשְׁפְּרִיצָן
צַעְכָּס ווַיְדַעַר אַבְּאוֹנְדָּרָעָן טָאָג דָּאָכָט זַךְ מִיר. או סְאָז
גְּלִיכָּעָר בִּירָע זַאְכָן אִנְאִינְעָם. דָּעַי שְׁכָל אוֹי דָּאָךְ מְתַחְיָיב: אָט
הָאָב אַיך דִּי אַרְיִין עַשְׁפְּרִיצָט אָט הָאָב אַיך דִּיר-עַס אִיּוֹנָעָרָבָן. אַלְא
וַאֲסָם דָּעַן? צַעְרָעָמָּאָנִיעָי דָּאָיְפָן מִיר לְעַרְנָעָן דָּעַם פְּשָׁט. או דָּו וַיְלַסְטוּ

צא ? צאפו איז אפשר צאפט זיך גארניישט? טאמער איז נישטאָפּן, וואנגען? דו קענסט מיך? דו וויסט מיך? ביבט געווען בי מיר אין קעהנען? האסט געציילט מײַן געלט?...

— כך הוּה, ס איז אוועקגענאנגען אַ הוֹדְשׁ, שיקט ער מיר ארײַן דורך דער פֿאָסְטַּ אַ רְעַכְבָּנְגָּן, איז מיר פֿינְסְטָעַר גַּעֲוָאָרַן אין די אוּיגַן. פֿאָר יַעֲדֵן אַרְיִינְשְׁפְּרִיצְעַכְטַּס הַיִּסְטַּ ער זיך באָצָלַן צען פראנקן — דָּאָרְטַּ צַאָפּטַּ מעַן גַּעַלְתַּ אַוְיףַּ דיַיְּ פֿרְאָנְקַן — אַונְ פֿאָר יַעֲדֵן אַיְנְרִיבְּפַּן דָּאָסַּ אַרְיִינְשְׁפְּרִיצְעַכְטַּס — פֿינְפֿרְאָנְקַן. נישקsha פֿוּן אַ דְּעַכְעַנְגַּנוּ פֿוּן אֹואַ מִין קוֹרָאַכְיַע קָאָן מעַן טָקָע נַיְּן אַין גָּאָלְדַּן הַאָבַּ אַיךְ מִיךְ מִיְּשִׁבְנְגַּעַן — וּוֹאָסַּ טָמֵט מעַן? זיך דִּינְגַּעַן מִיט אִיםְ? דָּאָסַּ זָעַל אַיךְ צִיְּתַּ הַאָבַּן שְׁפָעַטַּר. אַז מָאָנְגַּעַן מָאָנְטַּ ער נִיטַּ. דָּעַר חַכְמַת הַיִּנְטַּ צַו וּוֹאָסַּ זָאָל אַיךְ מִיךְ כָּאָפְּ? נַיְּ אַיךְ צַו אִיםְ, וּוֹי אַיךְ בֵּין גַּעַנְגַּעַן. אַ טָּאגַן אַיבְּעַר אַ טָּאגַן. אַונְ ער שְׁפָרִיצְטַּ, אַךְ נַיְּ, אַונְ ער שְׁפָרִיצְטַּ. אַונְ אַט אַזְוִי אַיז אוועק דורך ווֹוַנטַּר. אַקְאַ-שְׁתַּ וּוֹי מַעַן זַעַט נִיטַּ. אַז פִּירִים, צִוְּתַּ קְלֻעָּרַן מִכְחַ פֶּאָרַן אַהֲיַם. וּבְפִרְטַּ, אַז אַין גַּעַונְטַּן. דָּאָנְקַן גָּאָט פִּיל אַיךְ מִיךְ אַזְוִי נִישְׁקָשְׁהַיְּיךְ. מַעַן קָאָן זָאָנְ — לְמַאי זָאָל אַיךְ לִיְּקָעְנְעַוְּ? — הַל אַז ווֹוַיְטַעַר נִיטַּ עַרְגַּעַר; בְּעַסְעַר הַאָט קִין שְׂיעָר נִיטַּ. דָּאָרְפַּתַּ מעַן, הַיִּסְטַּ עַס, אַפְנִים זיך אַפְנְעַזְעַנְעַן טִימַן קְלוֹגַן דָּאָקְטָאָר אַונְ פֶּאָרַן אַהֲיַמוּ קָוֵם אַיךְ צִוְּנִין צָוֵם דָּאָקְטָאָר; „אוֹוֹ אַזְוִי, הַעַר דָּאָקְטָאָר, אַיךְ פָּאָר אַהֲיַם“. זָאָנְטַּ ער: „גַּעַוְונְטַעְרְהַיְּטַּ“. זָאָנְ אַיךְ:

...ונז און מכה דער רעכענונגס! מע דארף דאך צעצלן זיך מיט איז איז. צי ניזי?... קוקט ער אויף מיר דורך די בריל', האלט די הענט אין די קעשגעס און מאקט צי מיר: "נו?" ווי איינער רעיזט: און וועטנע איז דען די מניעה? רוף איז מיך און צו איטו... האב קיין פאריבעל ויט, הער דאקטאר. איזדרער מיר וועלן זיך טיס איז צערעכענען. וואלט איז איז דערציאלן פריער א מעשה, אויב אויר האט צייט?... מאקט ער צו מיר: "קײַן ציט האב איז ניט. נאָר אַיְבּ נִיט קֵיָן לְאַנְגָּן דֶּרְצִיְּרַט". זען איז מיך אַזְּעַק אָן דֶּרְצִיְּל אִם די מעשה:

"וואָי אַיר זעם מיך. זאג איז. בָּן אַז אַיד, דָּאנְק גָּאט, אוֹי זיך. אָן קִינְדָּעָר דָּאנְק גָּאט. האָפּ אַז אַז. פִּנְפּ זָאלְן גַּעֲנִיגּ זַיְן. פִּנְפּ זַיְן. זַיְנָעַן פֶּרֶן זַיְן דָּוּקָא וּוּלְיאָעָ קִינְדָּעָר. גַּעֲרָאַטְעַנְעָ נָאָר אַיְנָעָר. נִיט פָּאָר אַז גַּעֲדָאַט. - אָז דָּער רֹוח וּוַיְיכַּט זַיְּאָפּ. נִיט גַּעֲוָאַלְט לְעִירָנְעָו - נִיט אַלְעָק. אַשְׁלַעַכְתּ קִינְהָ. גַּעֲהָרָגִינְעָט. גַּעֲמִיתָט. גַּעֲלָאַלְט אַרְוִיְּשָׁלָאָן דָּעַם עַקְשָׁן - אַז נִיט מִיט נִיט. נִיט בִּיְזָן, אַשְׁלַעַכְתּ קִינְדָּ. וּוֹאָס טָומָט מַעַן? זָאנְט צַי טַוְרָ מִינְיָנָע: "...מָאָד אִים פָּאָר אַ בָּעַל-מְלָאָכָה". "אַ בָּעַל-מְלָאָכָה! שְׂשִׂוָּעָ מִינְיָנָע שְׂנוֹאַיָּסָוּ..." וַיָּאָס זְשָׁעָן אַו דוּ וּוּסְט אִים דָּער-הָרָגִינְעָן. וּוּסְט זַיְן בְּעַסְעָרִיָּה אַהֲזָאַהָעָר אַז וּ - זַי אַז גַּעֲרָעָבָה. וְיַי אַז אָנוּ גַּיְבָּ אִים אָפּ צַוְּאָ בָּעַל-מְלָאָכָה, צַוְּמָעָן צַוְּיַדְעָר אָנוּ בָּאָדִינְג זַי מִיט אִים אוֹיְפּ דָּרְיִי יָאָר פָּאָר דָּרְיִי הָוְנִי דָּערְצָע : "...גָּאט אַזְּקָ אִים דָּעַם תְּבַשִּׁיט אָנוּ מאקט מִיר אִים פָּאָר

א בעל-מלאה" ... און כ האב מיך צעריבן מיט דז'יקון שניידער. בפירוש. או אין משך פון דריי יאר דארף עי אם מאכן פאר א פארטיקון בעל-מלכה. און איך דארף אים איינצאל דער פאר דריי הונדרטער. אועגענאנגען דאס ערשות יאר - מיין שניידער איז געקיםען, אפגענומען דעם ערשות הונדרטער. זיך צעריבן. פיין. אועעקגענאנגען דאס אנדערן הונדרטער. זיך צעריבן. מען. אפגענומען דעם אנדערן הונדרטער. זיך צעריבן. פיין. אועעקגענאנגען דאס דרייטע יאר - מיין שניידער איז ניטא. איך ווארט א זאך איך ווארט צוויי - ניטא. זאָס איז רי מעשה? גי איך אועעק צו מיין שניידער; "רב הייט, פאר זאָס זענט איר ניט געקמען. זאג איך. נאָכן דרייט הונדרטער?" מאכט ער צי מיר: "עם קומט מיר נוט". "זאָס איז דער שבליי" דער-שכל זאגט ער איז א פראַסטער שכט. אונדווער שניידער. זאגט ער, באַשטייט פון דריי פונקטן: א שמיידער, זאגט ער. דארף קאנען, ערשותן, די מלאה. צויטנס. דארף ער. זאגט ער, קאנען אַרונטערנעםען אַמָּל א שטיקל יתור, או עם בליעיט איבער. ווילט אור דאס, זאגט ער. אַנְרוֹפָן גַּנְבָּה, רופט דאס אן, ווי איד ווינט. און דריינט. זאגט ער. דארף א שמיידער קאנען אויסטרינקע. נעמען. הייסט עס. אַמָּל אַונְטָעָר א יומ-טוב, א ביסל בראנפֿן. איז אויף צוויי פונקטן. אייער זונ, זאגט ער, א פארטיקער בעל-מלאה. דאס הייסט. ער איז נישקsha פון א גַּנְבָּה, און מיט א ביכל בראנפֿן. ועת ער זיך. זאגט ער, אויס-

ליבן מיט אלע שבדיב. נאר א בעיל-מלאכה – דאס. זאנט ער וועט ער ניט זין בלזמן ער זעם לעבע. היינט פארוואס קומט מיר א הנדערטען...¹

אוינגעהערט די מעשה מאכט צו מיר דער דאקטאָר: אַקְלָעָן וְאַסְׁבָּעָן הַיִשְׂפָּט עַל אֵת דָאַס גַּעֲקוּמָעַן צַוְּרִידָעַי אַקְלָעָן דָעַב וְאַגְּדָעָן אוֹיְבָרְמָלָאָכָה וְאַגְּדָעָן דָאַקְטָאָרְיעַ הַיִשְׂפָּט עַל בָּאַשְׁטִינְיַתְוּן יְהִידָעַסְׁלָאָכָה פָּנָן דָרְרִי פַּוְנְקָצָן מַעַדְרָף זַיְן, עַשְׁטָנוּס. אַנְבָּעָר דָאַקְטָאָר. צַוְּיִיבָּנָס דָאַרְף מַעַן וְאַגְּמַנְטָשָׁס מִיט יוֹשָׁר. אַונְדָּרְבָּנָס. וְאַגְּדָעָן אֵיךְ דָאַרְף אַדְקָרְדָּר גַּאֲנָעָן מַאֲכָן גַּעַלְתָּן. יְעִינְבָּעָר פַּוְנָקָט פָּנָן דַי עַרְשְׁטָע צַוְּיִיבָּנָס עַל וְעַל בַּי אֵיךְ אַרְבָּעָר – דאס. וְאַגְּדָעָן אֵיךְ וְוַיִּסְׁאַס אֵיךְ נַיְמָה. נַאֲגָעָס פָּאָר אַדְקָטָאָר אַיר וְעַנְתָּן. וְאַגְּדָעָן אֵיךְ אַיְרָפָה חַשְׁבִּינִית מַאֲכָן – אַיְרָפָה מִיר אֹאָה וְאֶה. אַונְדָּרְבָּר אֵיךְ אַיְרָפָה אַיְרָפָה כְּהָרָה, מַיְן גַּעַלְתָּן – דָאַמְּרִי זַיְן דִּינְגָּעָן...²

בָּאַשְׁטִינְיַתְוּן יְהִידָעַס. אַוְיִ פַּיל מְבוֹת אָונְדוּרָעַ שְׁנָאִים. וַיִּפְלֵל אֵיךְ חָאָפָּעָרְבָּן בְּיַי אִים מַעַר פָּנָן צַוְּיִידָעָר שְׁנָאִים. גַּלְוִיְּבָטְטָה, סַאֲטָה דָאַס אֵיךְ נִיט וְעַרְתָּה. וְוַאֲרוֹם אֵיךְ וְאַגְּלָאָט וְצַיְּצָן אַונְדָּרְבָּר הַיִּם אֵיזְגַּרְנִישָׁט טָאָן. אַונְדָּרְבָּר מִיר זַיְן באַשְׁעָרָת. וְאַלְמָט אֵיךְ סַי וְיַי סַי גַּעֲנוּס גַּעֲשָׁקָּן – היינט וְאַס אֵיזְמִיר דַי "רַוְיִיעָרָאָז".